

SINT-LAMBERTUSKERK EINDHOUT

Ontwerpend haalbaarheidsonderzoek n.a.v. de nevenbestemming van de Sint-Lambertuskerk

in opdracht van:
GEMEENTE LAAKDAL

projectbegeleiding:
projectbureau herbestemming kerken

ontwerpteam:
STUDIO OPEN KERKEN
Tijdelijke handelsvereniging en onderzoeksgroep: RE-ST, TRANS,
Petillon Ceuppens, endeavour en Roel De Ridder.

onderwerp haalbaarheidsstudie:
SINT-LAMBERTUSKERK
Eindhoutdorp 8
2430 Laakdal (Eindhoven)

AANHEF
VISIE

DEEL 1. ANALYSE

DEEL 2. UITGANGSPUNTEN BIJ HET SCENARIO-ONDERZOEK

DEEL 3. 4 SCENARIO'S

DEEL 4. PLUS SCENARIO

TUSSENREFLECTIE

DEEL 5. VOORKEURSSCENARIO

DEEL 6. BUDGETTERING

DEEL 7.ONTWIKKELINGSMODEL

BIBLIOGRAFIE
REFERENTIES

TEAM
COLOFON

AANHEF

Dit rapport omvat de haalbaarheids- en herbestemmingsstudie van de Sint-Lambertuskerk in Eindhout, Laakdal. Het onderzoek kwam tot stand in opdracht van de gemeente Laakdal, in samenwerking met de kerkfabriek van Sint-Lambertus Eindhout en onder begeleiding van het Projectbureau Herbestemming Kerken. De neo-gotische kerk werd gebouwd in fasen en wordt gekenmerkt door de 16e eeuwse gotische kern (koor en kruisbeuk), met reeds in de 15e eeuw gebouwde toren, in 1740 uitgebouwde sacristie en tot slot, omstreeks 1854, de toevoeging van zijbeuken en transformatie van het schip binnen de huidige neo-gotische vormtaal naar ontwerp van architect Eugène Gife.

Het betreft een driebeukige kruiskerk met centraal schip en twee zijbeuken met transept en verhoogd koor. Kenmerkend is de ingebouwde westtoren. Het interieur van de kerk wordt gekenmerkt door enkele neo-gotische aanpassingen. Daarnaast is de kerk onder meer uitgewerkt met een imitatie-ijzerzandsteen beschilderde omlopende plint. De kerk is sinds 1968 beschermd als monument, samen met het meubilair.

Vandaag wordt de kerk nog 4 keer per week gebruikt voor de eucharistie, met 1 weekenddienst op zondag en 3 weekdiensten. De sacrale ruimte kent een capaciteit van ca. 260 zitplaatsen, uitbreidbaar met nog eens 30 zitplaatsen. Naast occasionele diensten worden er in de kerk ook catechese activiteiten georganiseerd. Verder vinden er regelmatig orgelconcerten en fanfareconcerten plaats in de kerk. De kerk is dagelijks geopend tussen 9u00 en 18u00 en vrij toegankelijk voor het publiek.

Vanuit de gemeente Laakdal en kerkfabriek Sint-Lambertus, wordt de vraag gesteld om te onderzoeken of de Sint-Lambertuskerk naast de eredienst nog andere nevenactiviteiten kan herbergen om zo de kerk opnieuw te ontsluiten voor een breder publiek. In eerste instantie zal een deel van de kerk beschikbaar blijven als verkleinde kerk voor de eucharistie. Daarnaast wordt onderzocht hoe de overige ruimte binnen het kerkgebouw flexibel ingericht en/of opgedeeld wordt met oog op multifunctioneel en polyvalent gebruik. Binnen het haalbaarheidsonderzoek wordt eveneens gezocht naar een versterkte verankering van de kerk in het omliggende dorpsweefsel en met buurtgebonden functies.

VISIE

studio open kerken

Studio Open Kerken - het team bestaande uit RE-ST, TRANS, Petillon Ceuppens, Endeavour en Roel De Ridder – benadert het vraagstuk van de toekomst van de Vlaamse parochiekerken op een uitgesproken pragmatische wijze. ‘Pragmatisch’ houdt dan voornamelijk in: rekening houdend met dat wat al bestaat, op zowel architecturaal, stedenbouwkundig, sociaal als pastoraal vlak. ‘Pragmatisch’ betekent ook: rekening houdend en voortbouwend op de unieke kwaliteiten waarover de parochiekerk al beschikt.

Studio Open Kerken wil de veerkracht van het kerkgebouw, waarvan de geschiedenis keer op keer getuige is, viëren. De veerkracht van de parochiekerk vertaalt zich voor Studio Open Kerken vandaag in een potentieel met betrekking tot de toekomst dat de gebouwen in zich dragen. Een kerkgebouw biedt namelijk allerlei mogelijkheden voor een breed publiek, ook mogelijkheden die onder andere omstandigheden (i.e. met betrekking tot andere gebouwen) als weinig realistisch, haalbaar of economisch beschouwd worden. Een kerkgebouw nodigt in feite uit tot ‘andere’ (spirituele, culturele, sociale, ...) vormen van gebruik.

Een kerkgebouw heeft ook iets vergevingsgezind: het laat zelfs die invullingen toe die rationeel gezien moeilijker te verantwoorden zijn. Het hoeft trouwens niet bij die ene nieuwe invulling te blijven; nadien (of zelfs simultaan) kan het kerkgebouw een andere vorm van gebruik huisvesten. De veerkracht van het kerkgebouw of het potentieel ervan is precies die eigenschap die het kerkgebouw op architecturaal-stedenbouwkundig vlak bijzonder maakt. Volgens Studio Open Kerken is het bovendien een eigenschap die net zoals de vastgestelde erfgoedwaarden bewaard zou moeten blijven. Want welk ander (publiek) gebouw beschikt (nog) over een dergelijk potentieel? Meer nog: welk ander gebouw met een publiek potentieel verzet zich vanuit zichzelf (omwille van zijn schaal, zijn vorm, zijn moeilijk te verwarmen volumes etc.) zo hard tegen elke vorm van ‘efficiëntie’? Reden te meer voor Studio Open Kerken om het kerkgebouw te waarderen als die ‘andere’ plaats, als een plaats van zingeving, contemplatie, cultuur, spel, ..., een plaats die niet zomaar tot de publieke - in de zin van: politieke - sfeer en evenmin tot de private of economische sfeer gerekend kan worden. Elke samenleving heeft nood aan (en recht op!) dergelijke ‘afwijkende’ plaatsen. Het bijzondere architecturale kader van de parochiekerk is dan op zijn minst meegenomen.

De kerk van Eindhout is een geklasseerd monument. De strategieën die Studio Open Kerken toepast in Laakdal en daarbuiten maken doorgaans geen scherp onderscheid tussen geklasseerde en niet-geklasseerde kerken, in die zin dat de ontwerpers de parochiekerken sowieso respecteren en ze zo weinig mogelijk willen ‘aantasten’ met nieuwe ingrepen. Voor de kerk van Eindhout zijn alle voorgestelde scenario’s gericht op het bewaren van de ruimtelijkheid van het kerkship, in al haar robuustheid en voor de lange termijn. Concreet houdt dat in dat Studio Open Kerken slechts heel weinig veranderingen aanbrengt aan het kerkship. De ruimte wordt zo goed als mogelijk gevrijwaard, maar tegelijkertijd ook geactiveerd. Dat activeren gebeurt door in de zijkapellen en eventueel in een nieuw bij te bouwen volume ruimtes te voorzien die ondersteunend zijn voor het kerkship (sanitair, keuken en berging). Op die manier blijven de ruimtelijkheid van het gebouw en de al eerder vernoemde ‘potentie’ van het gebouw intact. Daarenboven is het kerkship dan klaar om grote groepen te ontvangen, ook voor niet-kerkelijke activiteiten, omdat het gebouw daar nu op voorzien wordt.

Het kerkship is niet klein en niet heel groot. Het is een ruimte op maat van het dorp. De scenario’s van Studio Open Kerken maken er een soort ‘dorpskamer’ van: een publiek toegankelijke foyer die allerhande vormen van gebruik – lezingen, concerten, overdekte markt, ... - kan ontvangen en die ook nog altijd grote vieringen toelaat. Het eerder besloten karakter van het hernieuwde kerkship, eigenlijk nog versterkt doordat alle dienende ruimtes errond komen te zitten (in de kapellen en de nieuwe toevoeging) zet de dorpskamer ook wat apart ten opzichte van het ruimtelijke weefsel van het dorp. Die act bevestigt het bijzondere karakter van het kerkship. Dit is geen parochiezaal, maar een statig publiek salon een geklasseerd monument waardig (al blijft de drempel eerder laag).

Hoewel tot diep in de 21ste eeuw een scherp architecturaal contrast tussen oud en nieuw de norm was als er ver- of bijgebouwd werd aan geklasseerde monumenten, neemt Studio Open Kerken een andere houding aan. In lijn met enkele van de meest toonaangevende architecten van vandaag als het gaat over ingrepen in oude gebouwen (Peter Zumthor, David Chipperfield, ...) kiezen de ontwerpers in deze bundel voor de architecturale continuïteit. De figuur van het contrast was ingegeven door een sterke klemtoon op vooruitgang en, daarmee samenhangend, de neiging om de geschiedenis op te delen in tijdvakken (de romaanse periode, de gotische periode, de barok, enzovoort). Elk onderdeel van een gebouw moest ondubbelzinnig terug te brengen zijn tot een dergelijk tijdvak, ook het ‘moderne deel’, terwijl er in het verleden juist veel organischer werd bijgebouwd en verbouwd aan kerken.

Door juist de continuïteit tussen oud en nieuw te bewaken – in de eerste plaats door geen artificieel contrast inzake materiaalgebruik, verhoudingen, dakvormen, ... op te zoeken – is het gemakkelijker om de hele rijkdom van het kerkgebouw in beeld te houden. Tot kort geleden domineerden door de focus op het contrast, ironisch genoeg, vooral de ‘vormelijke’ aspecten. De figuur van de continuïteit - of in het vakjargon: de figuur van de analogie tussen oud en nieuw – laat toe dat de focus op vorm wordt losgelaten. Of tenminste: er zijn geen op voorhand bepaalde vormregels waaraan de ontwerper zich moet houden. De architect laat de vorm meer en meer afhangen van het bestaande gebouw, in zijn totaliteit. Het bestaande gebouw wordt op haar beurt bij-de-tijd gebracht op het vlak van gebruik, eisen qua toegankelijkheid en brandveiligheid, energetische eisen, enzovoort, op een manier geïnformeerd door het oude gebouw zélf. Een functionerend publiek gebouw blijft een functionerend publiek gebouw; de bestaande kerk wijst de weg – daar bevindt zich de belangrijkste analogie. Een continue architectuur is bovendien beter in staat om de hierboven beschreven robuustheid van het kerkship, dé grote troef van het gebouw, te versterken voor de lange termijn.

Samengevat is ‘continuïteit’ de bepalende term voor de kerk van Eindhout (volgens Studio Open Kerken toch): continuïteit qua architectuur, met een eventuele uitbreiding die zich inpast in de context van het dorp met haar geklasseerd kerkgebouw, en ook continuïteit op het vlak van het gebruik door het kerkship te interpreteren als een dorpskamer op schaal van het dorp.

Juist een heel pragmatische omgang met de kerken kan leiden tot een waardering van datgene wat ze bijzonder maakt. Binnen haar pragmatische logica beklemtoont Studio Open Kerken de aspecten 'tijd' (vooral in de zin van het vrijwaren van de bijzonder kwaliteiten van het kerkgebouw voor de lange termijn én – daarbij aansluitend – vanuit het besef dat elke vorm van gebruik tijdelijk is), 'beheer' en 'context' (in de zin van het kerkgebouw weer aansluiting laten vinden bij het functioneren van het hele dorp of de hele wijk). Tijd, beheer en context lijken banale categorieën, maar ze kunnen enorm veelzeggend zijn.

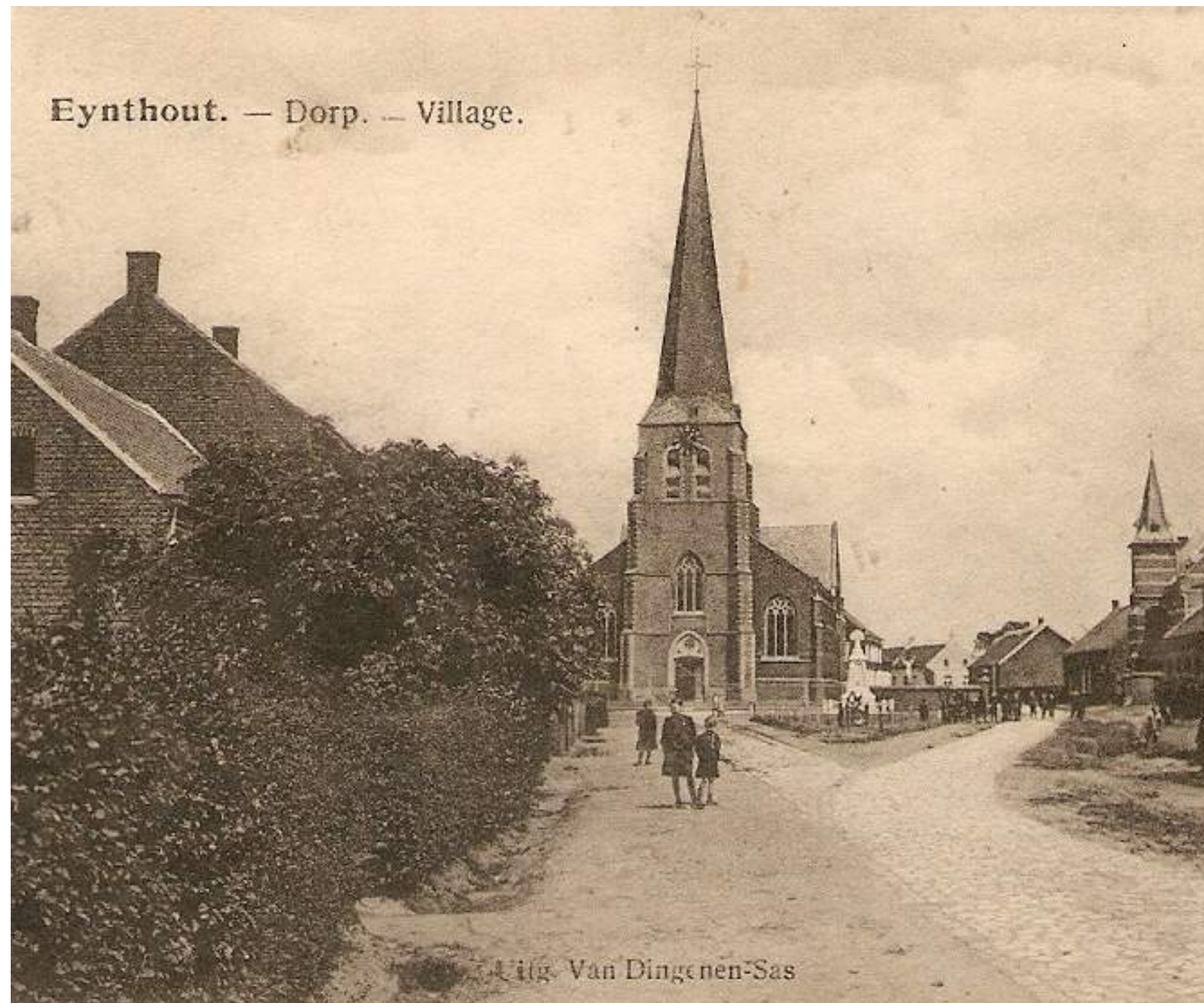
Een strategisch ontwerp kan nieuwe mogelijkheden aanboren, het kerkgebouw weer in beweging brengen en het weer bepalend laten zijn ten opzichte van het omliggende weefsel; een goed gekozen en goed uitgewerkt ontwerp kan een nieuw draagvlak aanspreken en mobiliseren, en zo een nieuwe laag toevoegen aan een rijke geschiedenis. Pragmatisme en strategisch ontwerpen gaan voor Studio Open Kerken hand in hand. Een zekere continuïteit op architecturaal vlak, qua beheer en qua 'andersheid' van het kerkgebouw doet om te beginnen al weinig of geen afbreuk aan het bestaande. Voor Studio Open Kerken is dat de basis om eventuele nieuwe ingrepen zorgvuldig op te enten. Architecturaal spektakel is geen garantie voor een geslaagde her- of nevenbestemming: een gebouw dat aansluiting vindt bij (nieuwe) gebruikers en dat uitnodigt tot gebruik, dat inspeelt op een ruimtelijke context en dat toch een zekere bijzonderheid is zich blijft dragen, is des te meer.

Roel De Ridder, mei 2020

DEEL 1. ANALYSE

IDENTIFICATIE

Sint-Lambertuskerk

bron: Delcampe.net

ADRES

Eindhoutdorp 8
2430 Laakdal (Eindhoven)

EIGENAAR

Gemeente Laakdal

KADASTER

3e afd. sectie B. perceel 64a

OPPERVLAKTE

perceel ca. 1630m²
gebouw ca. 530m²

BOUWPERIODE

16e eeuwse kerk met 15e eeuwse toren,
uitgebreid met sacristie omstreeks 1740 en
zijbeuken ca. 1855

ARCHITECT

Eugène Gife (architect transformatie en
uitbreiding)

BESCHERMING

Parochiekerk Sint-Lambertus
Vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 2014
ID: 108388

Parochiekerk Sint-Lambertus
Beschermd monument sinds 1986
ID: 6921

OPDRACHT

Haalbaarheidsstudie
nevenbestemming

SITUERING

kerkenpatrimonium Laakdal

Laakdal is de optelsom van 3 vroegere gemeenten en telt 4 parochies en 5 parochiekerken. In 2012 werd door het Centraal Kerkbestuur een kerkenbeleidsplan opgemaakt. Bij de opmaak van het **beleidsplan 2014-2019** kende Laakdal nog een actieve en levendige geloofsgemeenschap en minimale leegstand van de parochiekerken. Het Centraal Kerkbestuur oordeelde bijgevolg dat herbestemming van de parochiekerken niet aan de orde was. Wel werd de suggestie meegegeven om nevenbestemming van de parochiekerken in de toekomst verder uit te bouwen zodoende het kerkelijk erfgoed in te zetten voor de bredere bevolking.

Omstreeks **2016** werd de situatie opnieuw geëvalueerd er werd afgewogen hoe de verschillende parochiekerken doelmatiger gebruikt kunnen worden met oog op ontwikkeling van een sterker en hechter gemeenschapsleven. Een actualisatie van de beoogde toekomstvisie zal gebeuren bij de opmaak van het **beleidsplan 2020-2025**.

Naast de Sint-Lambertuskerk te Eindhout is ook de Sint-Niklaaskerk te Klein-Vorst vandaag onderwerp van een haalbaarheidsstudie tot herbestemming onder begeleiding van het projectbureau herbestemming kerken.

- A Sint-Lambertuskerk, Eindhout
- B Onze-Lieve-Vrouw in de Wijngaardkerk, Veerle
- C Sint-Jozef Werkmankerk, Veerle-Heide
- D Sint-Niklaaskerk, Klein-Vorst
- E Sint-Gertrudiskerk, Groot-Vorst

SINT-LAMBERTUSKERK
nevenbestemming

SITUERING

Laakdal - Eindhout - Klein-Vorst

bron: bingmaps

SITUERING

Eindhout

bron: bingmaps

HISTORIEK

historische ontwikkeling

○ site Sint-Lambertuskerk

De historische context en evolutie van de kerk en omgeving wordt weergegeven via volgende foto's en kaarten. De documenten werden geraadpleegd op de website www.geoportaal.be op 5 mei 2020.

01 FRICX KAART – 1712

De Fricxkaart uit 1712 toont reeds een kerkgebouw met aanduiding 'Eynthaut'. Het gaat hier om de **16e eeuwse Sint-Lambertuskerk**, geconcipeerd als georiënteerde gotische kruiskerk (zie historiek).

02 FERRARISKAART – 1777

De Ferrariskaart uit 1777 toont de **16e eeuwse gotische kruiskerk**. Omstreeks 1740 werd de kerk uitgebreid. Verder is te zien dat het perceel van de parochiekerk ommuurd, ter afscherming van het **omliggende kerkhof**, wordt afgebeeld. Ten zuiden van het kerkgebouw werd het gemeentehuis gebouwd. Verder is ook de pastorie van de Sint-Lambertusparochie goed te onderscheiden op de kaart. (zie historiek)

01

02

○ site Sint-Lambertuskerk

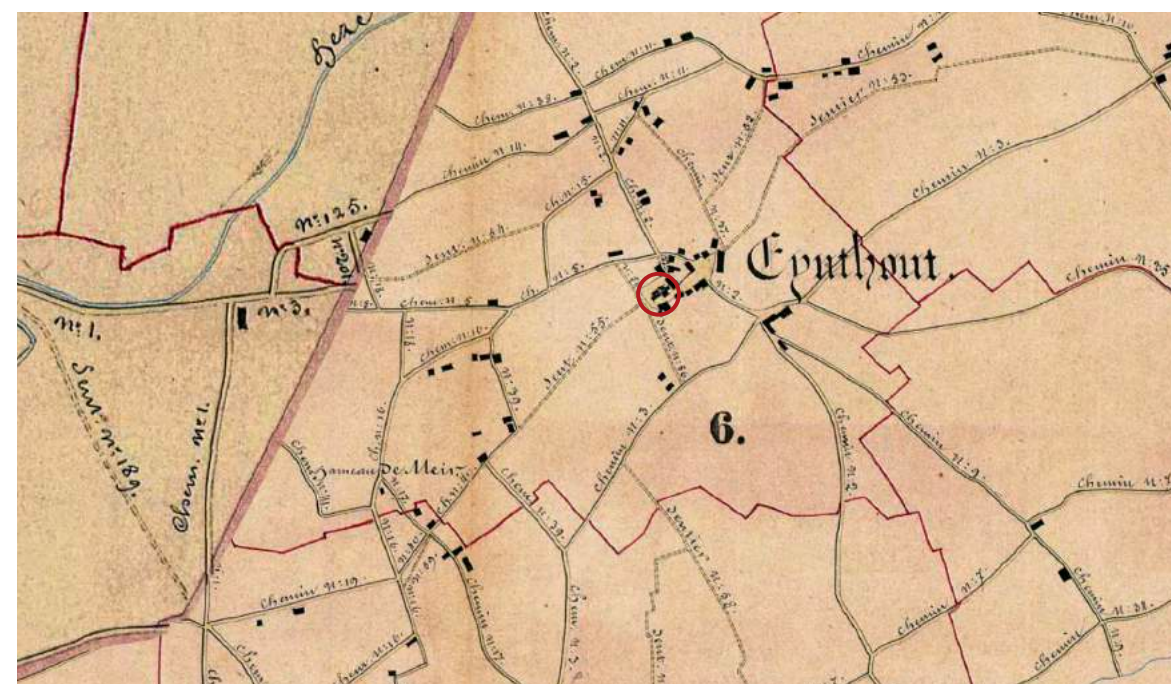
De historische context en evolutie van de kerk en omgeving wordt weergegeven via volgende foto's en kaarten. De documenten werden geraadpleegd op de website www.geoportaal.be op 5 mei 2020.

01 ATLAS DER BUURTWEGEN – 1841

De Atlas der buurtwegen uit 1841 toont de 16e eeuwse kerk met toren en **uitbreiding uit 1740**. Ten zuiden van het kerkgebouw bevindt zich het gemeentehuis. Verder is ook de pastorie van de Sint-Lambertusparochie goed te onderscheiden op de kaart. (zie historiek).

02 VANDERMAELEN – 1846-1854

Op de Vandermaelenkaart wordt de kerk als een ronde cirkel weergegeven. Omstreeks **1854 werd de kerk uitgebreid met twee zijbeuken**. In diezelfde periode werd ook het schip getransformeerd in neo-gotische stijl naar ontwerp van **architect Eugène Gife**. Omstreeks 1861 werd de toren gerestaureerd naar ontwerp van J. Van Gastel. (zie historiek).

01

02

○ site Sint-Lambertuskerk

De historische context en evolutie van de kerk en omgeving wordt weergegeven via volgende foto's en kaarten. De documenten werden geraadpleegd op de website www.geoportaal.be en www.cartesius.be op 5 mei 2020.

01 1969

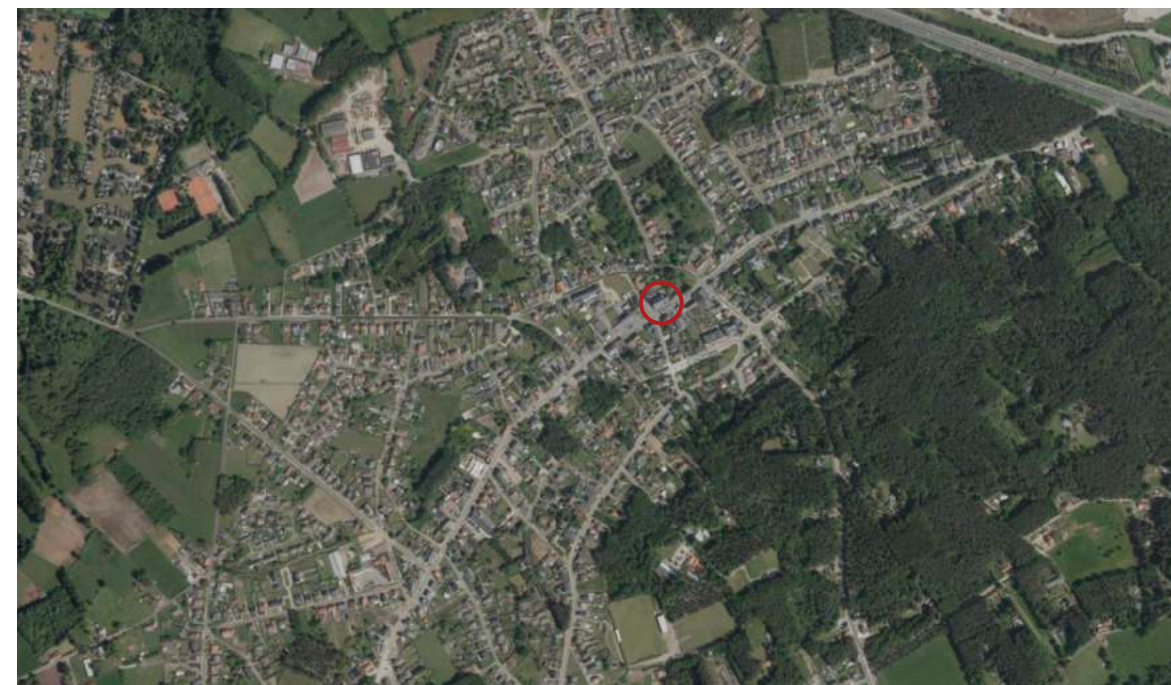
De kaart uit 1969 toont de Sint-Lambertuskerk in haar huidige ruimtelijke configuratie. Het exterieur werd gerestaureerd tussen 1982-1983 naar ontwerp van architectenbureau Rutger Steenmeijer en Hilde Baksteen.

02 LUCHTFOTO - 2014

De luchtfoto uit 2014 toont de kerk in haar huidige configuratie.

01

02

HISTORIEK

Parochie Sint-Lambertus

De naam Eynthout (Eindhout) werd afgeleid van 'ende-holt', wat ook 'het einde van het bos' betekent. Volgens enkele bronnen zou er vanaf het jaar 422 sprake zijn geweest van 'Anistesta', wat zou kunnen doorgaan voor Eindhout. De eerste geschreven documentatie met betrekking tot deze parochie dateren uit de 13e eeuw. In Eindhout gold toen de macht van de familie Berthout, eigenaars van 'Het land van Geel'. Deze familie had sinds de Middeleeuwen het bestuur, de kerk en de gronden in handen. Doorheen de verschillende eeuwen heersten er verschillende families over 'Het land van Geel'.

De parochie Sint-Lambertus te Eindhout behoorde in de 12e eeuw tot 'Het land van Geel'. Reeds in **1251 was er sprake van de 'quarta capella'**, een kerk die aanvankelijk was ontstaan als een vrije kerk, meer bepaald een bidplaats gesticht door enkele gekerstende huisgezinnen. Naast deze ontstond er reeds vroeger de Bavokapel in de Trichelhoek.

In elk geval is er zekerheid over het bestaan van de **Sint-Lambertuskerk vanaf de 15e eeuw**. De kerk omvatte toen twee altaren met daaraan verbonden beneficie. Van deze oudste kerk bleef de 15e eeuwse, vroeg-gotische toren bewaard. De toren werd initieel gebouwd als vrijstaand langs drie zijden, in tegenstelling tot de huidige configuratie: ingesloten tussen twee zijbeuken met respectievelijk doop- en rouwkapel. Deze stelling wordt versterkt door de aanwezigheid van een getralied buitenraam, vandaag nog zichtbaar in één van de zijkapellen van de toren. De **huidige kerk werd gebouwd in de 16e eeuw**. Daarbij wordt algemeen aangenomen dat de voormalige 'quarta capella' moest wijken voor de bouw van een nieuwe parochiekerk.

Omstreeks **1850** besliste de kerkfabriek dat de **16e eeuwse kruiskerk te klein** was geworden ten gevolge van de fusie van Eindhout met een gehucht van Geel. Na het verzamelen van de nodige fondsen, werd omstreeks 1854 een aanbesteding voor uitbreiding van de parochiekerk gelanceerd. Provinciaal architect Eugène Gife werd aangesteld voor de geplande verbouwingswerken.

bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhout, maart-april 2019, pg. 17-19 en pg. 27 en pg. 30.

HISTORIEK

Parochiekerk Sint-Lambertus

Het betreft de **16e eeuwse (1560-1575) georiënteerde gotische kruiskerk** (koor en kruisbeuk nog bewaard) met toren gebouwd rond 1501-1600. Het kerkgebouw werd later uitgebreid met een sacristie in ca. 1740 (nu de technische berging). De **zijbeuken werden bijgebouwd ca. 1854-1855**, wanneer ook het schip getransformeerd werd naar de neo-gotische stijl volgens het ontwerp van **architect Eugène Gife**. Het kerkgebouw is geconcipieerd als driebeukige kruiskerk met centraal schip en twee zijbeuken in vier traveeën, transept in één travee, verhoogd koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting, een later aangebouwde sacristie en bergplaats in de kooroksels. Het kerkgebouw wordt gekenmerkt door een ingebouwde westtoren. De toren is opgebouwd in vier geledingen met hoeksteunberen en afgewerkt met ingesnoerde naaldspits.

Het kerkgebouw is opgetrokken in baksteenmetselwerk afgewisseld met zandstenen afzaten, kordons, hoekblokken en venstertraceringen. De kerk wordt gearticuleerd door **ritmerende steunberen**. De gevels zijn voorzien van drie- en vierlichten met neo-gotisch maaswerk en verkleinde spitsboogvensters ter hoogte van het transept. Het koor is uitgewerkt met spitsboogvormige koorvensters met neo-gotische tweelichttracering en sober driepasmotief in de kop. De vensters in de eerste travee zijn gedicht. Het geheel is afwerkt met een leien bedaking. De bergplaats bevindt zich in de noordelijke kooroksel en is afgewerkt met een afgesnuite bedaking.

Het koor was oorspronkelijk uitgewerkt met 7 ramen. De achterste drie werden in 1900, nadat ze waren dichtgemetseld, opnieuw opengemaakt. De eerste twee ramen, in de zijgevel van het koor, werden ingekort ten behoeve van de aanbouw van de sacristie (1740). Het koor wordt gestut door vier steunmuren, de kruisbeuken door twee andere.

In **1861 werd de toren gerestaureerd door architect Johan Van Gastel**. Bij deze werken werd de oorspronkelijke toegangstravee met korfboogdeur, met daarboven een radvenster, vermoedelijk gewijzigd naar de huidige configuratie: neo-gotische spitsboogdeur met geprofileerde omlijsting en uitgewerkte vierpas in het boogveld. Boven de toegangsdeur is de gevel uitgewerkt met een drielicht met driepas in de kop en gedrukte spitsboogvormige galmgaten. Het drielicht is uitgewerkt met geprofileerde zandstenen omlijsting.

bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Lambertus [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41109> (Geraadpleegd op 05-05-2020)

01 Historische foto van de Sint-Lambertuskerk. De baksteenmetselwerk kerkhofmuur werd hier vervangen door een omheining met hekwerk. De foto dateert bijgevolg vermoedelijk van na 1930. bron: ARAT

HISTORISCH BEELDMATERIAAL VAN DE KERK

Algemeen zicht op de voorgevel van de Sint-Lambertuskerk, gekeken vanuit Eindhoutdorp. Rechts naast de kerk het ommuurde kerkhof met aan de overzijde van de straat (uiterst rechts op beeld) het gemeentehuis van Eindhout. . bron: delcampe.net

Rondom de kerk lag het kerkhof, afgesloten met een bakstenen tuinmuur met ezelsrug. Deze ommuring liep evenwijdig met de zuidzijde van het kerkgebouw en was onderbroken met een toegangspoort tot het kerkhof. Op de hoeken werden gemetselde pilasters met dekstenen voorzien. In 1857 werd het kerkhof vergroot met ca. 2 are. Naast het kerkhof was ook de tuin van het gemeentehuis ommuurd. Deze laatste werd omstreeks 1898 gebouwd naar ontwerp van provinciaal bouwmeester Pieter-Jozef Taeymans.

Aan de rechterzijde van de begraafplaats bevond zich een groot gietijzeren kruis, vervaardigd naar de hand van August Van Aerschot uit Herentals. Aan het begin van de 20e eeuw werd een deel van de kerkhofmuur vervangen door een hekwerk. In 1930, naar aanleiding van een dodelijk ongeval op de hoek van de begraafplaats met de kasseiweg, liet het gemeentebestuur het overige deel van de muur slopen en **vervangen door een ijzeren hekwerk**. Na de eerste wereldoorlog werd voor de kerk een **plantsoen** aangelegd met oorlogsmonument ter herdenking van de gesneuvelden. Het plantsoen had een driehoekige vorm, aan de linkerzijde afgeboord door het gekasseide pad richting het inkomportaal van de kerk, en aan de rechterzijde de kasseiweg Eindhoutdorp (vroeger Dorpsstraat). Het geheel was ingevuld met een omlopende haag en centraal grasveld. Vooraan, ter hoogte van de splitsing pad - kasseiweg, stond een waterpomp.

Kort voor de tweede wereldoorlog werd het kerkhof aan de rechterzijde opgegraven, nadat sinds 1938 een nieuw kerkhof in gebruik was genomen een stuk buiten de dorpskom. In 1997 verdween ook het kerkhof aan de linkerzijde van de kerk. Met de heraanleg van het dorpsplein moesten de laatste graven wijken voor het inrichten van parkeerplaatsen achter de kerk. Van de afbakening van het voormalige kerkhof is vandaag niets meer zichtbaar. Wel bleef er een tuinmuur bewaard tussen de huidige parking en achtergelegen tuinen. Ten noordoosten van de kerk werden nog twee grafkruisen bewaard. Ook het plantsoen met oorlogsmonument werd gesupprimeerd. Het monument zelf werd verplaatst naar het driehoekige pleintje tussen de Kroonstraat en de Steenweg op Mol.

bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhout, maart-april 2019, pg. 17-21

- 01 Foto van de kerk met het ommuurde kerkhof. Ook het gemeentehuis had een ommuurde voortuin. bron: delcampe.net
- 02 Plantsoen met oorlogsmonument ter herdenking van de gesneuvelden uit WOI. bron: delcampe.net

01

02

HISTORIEK

Interieur van de kerk

Van het oorspronkelijke interieur is nog bijzonder weinig bewaard gebleven. Het aanvankelijk in het zicht blijvende tongewelf boven koor en transept bleef deels bewaard. Al werd het aan het zicht onttrokken door het in de 18e eeuw ingebrachte stucwerkplafond. Het gewelf dat bewaard bleef in de toren is 15e eeuws.

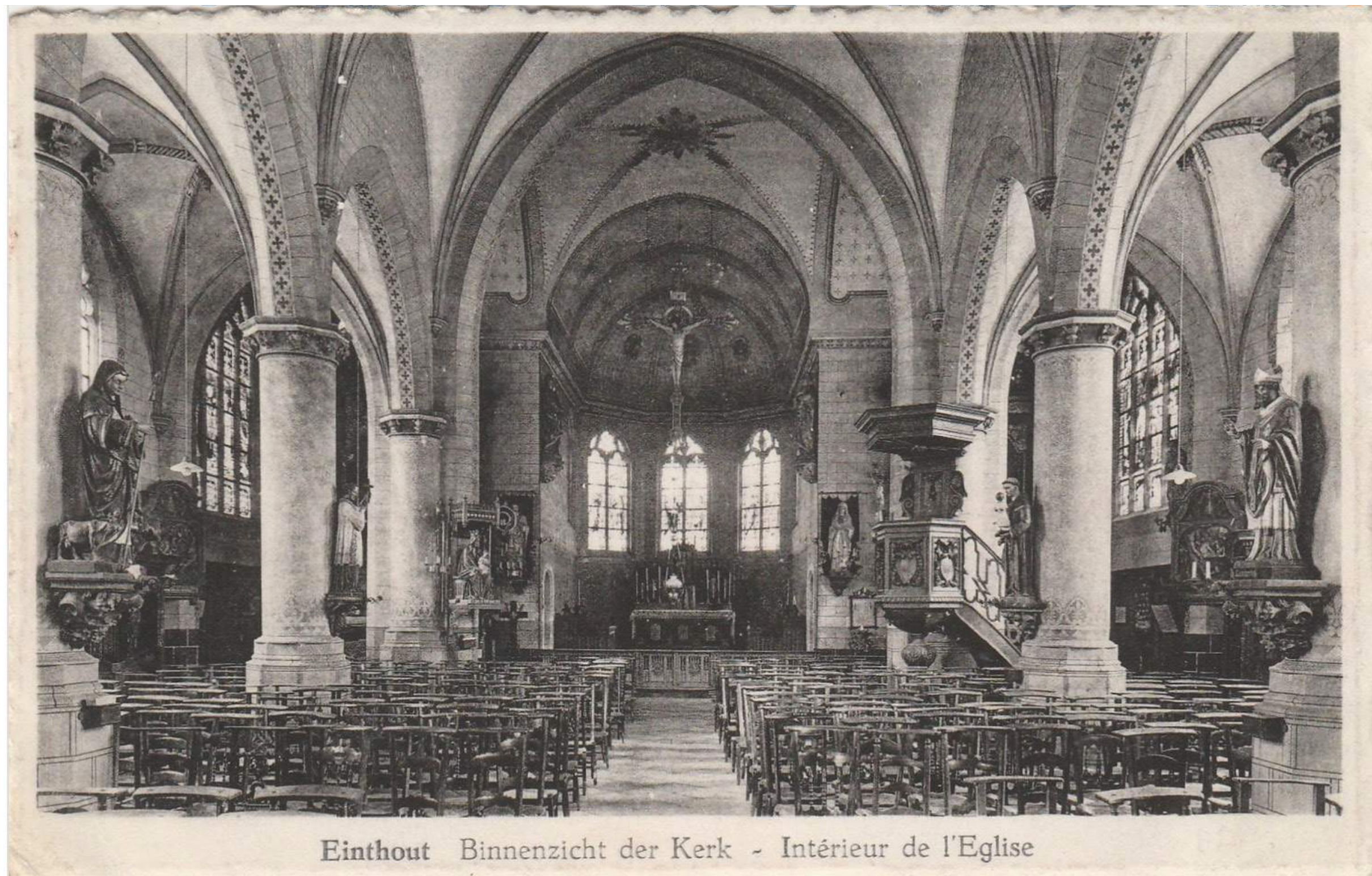
Aan het **begin van de 20e eeuw** werd het laat-barok **hoofdaltaar uit 1785, gemoderniseerd tot een neo-gotisch altaar.** Naast het voorzien van een nieuw altaar werd de volledige ruimte opnieuw aangekleed in functie van het meubelstuk. Zo werden in 1904 de 3 nissen van de absis terug opengemaakt en omgevormd tot met maaswerk ingevulde hoge spitsramen. Daarnaast werden de muren voorzien van neo-gotische beschilderingen. Wellicht bleven tijdens deze werken het stucwerk boven koor, viering en transept bewaard. Het oude altaar werd in **1907** vervangen door een nieuw hoogaltaar, ontworpen door **architect Langerock** uit Leuven. Daarnaast werden rond diezelfde periode een nieuwe communiebank en twee koorgestoeltes geplaatst, vervaardigd naar de hand van beeldhouwer Paul Roemaet. De meubelstukken werden geconcipieerd in neo-gotische stijl, in het verlengde van de stijl van het vernieuwde hoogkoor. De communiebanken werden later omgevormd tot dienstaltaar. Omstreeks 1905 werden de nieuwe glas-in-loodvensters in het koor geplaatst. Deze werden tussen 1912 en 1913 vervangen door nieuwe glas-in-loodramen naar de hand van glaskunstenaar Edward Steyaert.

De kerk is vandaag bepleisterd en geschilderd. Verder wordt het interieur gekenmerkt door enkele neo-gotische aanpassingen waaronder de spitsboogarcades op zuilen met koolbladkapiteel en beschilderde polygonale sokkel met arduinen profiel. Daarnaast is de kerk uitgewerkt met een **imitatie-ijzerzandsteen beschilderde omlopende plint**, bepleisterde (pseudo) kruisribgewelven in de midden- en zijbeuken, alsook een tongewelf met geprofileerde belijning ter hoogte van het koor en transept. Het 18e eeuwse stucwerk in het kruisgewelf ter hoogte van de kruising, is afgewerkt met een symbolische afbeelding van de Heilige Geest.

Het beeld van de 'Heilige Sebastiaan' bevindt zich ter hoogte van het rechter zijaltaar ter ere van de Heilige Sint-Lambertus. Het **orgel werd omstreeks 1821 vervaardigd naar de hand van Johannus Vermeulen.** Het gaat om het oudste en enige nog bewaarde orgel van deze orgelbouwer. Omstreeks 1963 werd het orgel getransformeerd naar een elektrisch orgel door Gerard D'Hondt uit Herselt. De toren biedt plaats aan een grote en kleine klok. De grote klok 'Maria' genaamd, dateert uit 1442. Het is één van de oudste klokken in bezit van het bisdom en is nog een 100 jaar ouder dan de kerk zelf.

bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhoven, maart-april 2019, pg. 17-21 alsook Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Lambertus [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41109> (Geraadpleegd op 05-05-2020)

HISTORISCH BEELDMATERIAAL VAN DE KERK

Binnenzicht van de Sint-Lambertuskerk, niet gedateerd. Aan het begin van de 20e eeuw werd het laat-barok hoofdaltaar uit 1785 gemoderniseerd tot neo-gotisch altaar. Naast het voorzien van een nieuw altaar werd de volledige ruimte opnieuw aangekleed in functie van het meubelstuk. Zo werden in 1904 de 3 nissen van de absis terug opengemaakt en omgevormd tot met maaswerk ingevulde hoge spitsramen. Daarnaast werden de muren voorzien van een neo-gotische polychromie. Het oude altaar werd in 1907 vervangen door een nieuw hoogaltaar, ontworpen door architect Langerock uit Leuven. Daarnaast werden rond diezelfde periode een nieuwe communiebank en twee koorgestoeltes geplaatst, vervaardigd naar de hand van beeldhouwer Paul Roemaet. bron: delcampe.net

HISTORISCH BEELDMATERIAAL VAN DE KERK

Algemeen zicht naar het koor. De foto is niet gedateerd maar dateert vermoedelijk van na 1959 wanneer de kerk geschilderd werd. bron: KIK IRPA www.balatkikirpa.be foto gemaakt door Van Wontergem, L.

CONTEXT

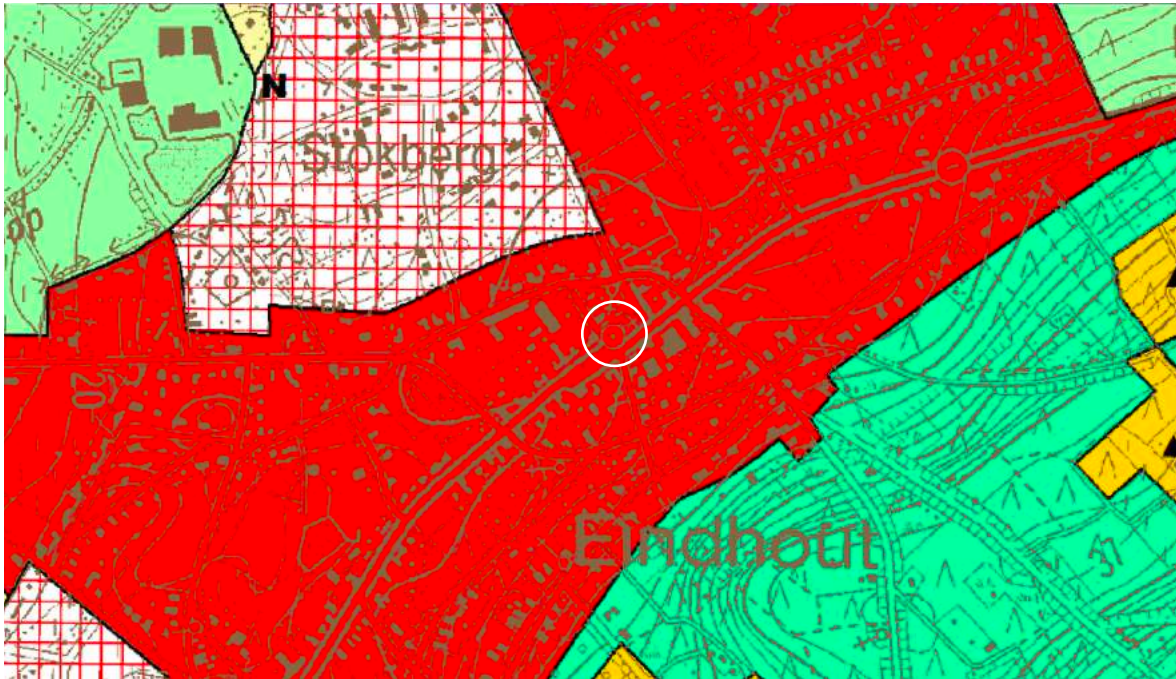
bouwblok en omgeving

Laakdal is een gemeente in de provincie Antwerpen en telt een 16.000 inwoners. De gemeente onstond uit een **fusie van de gemeenten Veerle, Vorst en Eindhout**. De fusiegemeente heeft de vorm van een driehoek met aan de basis de as Veerle-Heide tot Verboekt. In de top van de driehoek bevindt zich Eindhout. Deze deelgemeente heeft geen éénduidig dorpscentrum. De kerk is gelegen in de dorpskom, meer bepaald in de as van Eindhoutdorp. De kerk bevindt zich tegenover het oude gemeentehuis.

De Sint-Lambertuskerk is gelegen op de kruising van de hoofdbaan, Eindhoutdorp, met de Sint-Lambertusstraat en situeert zich recht tegenover het driehoekig uitlopend dorpsplein. Rechts langs de kerk loopt het fietspad, gelegen tussen kerkgebouw en de parkeerstrook langsheen Eindhoutdorp. Links van de kerk, langsheen de oude kerkhofmuur, zijn eveneens parkeerplaatsen voorzien. Achteraan de kerk bevindt zich een groenperk met 2 bewaarde grafzerken. Verder loopt er een wandelpad in de vorm van trage verbinding van de achterzijde van de kerk richting de achtergelegen Berthoutstraat. Volgens het gewestplan bevindt de kerk zich in woongebied. In de directe omgeving bevinden zich nog enkele handelszaken en plaatselijke horeca.

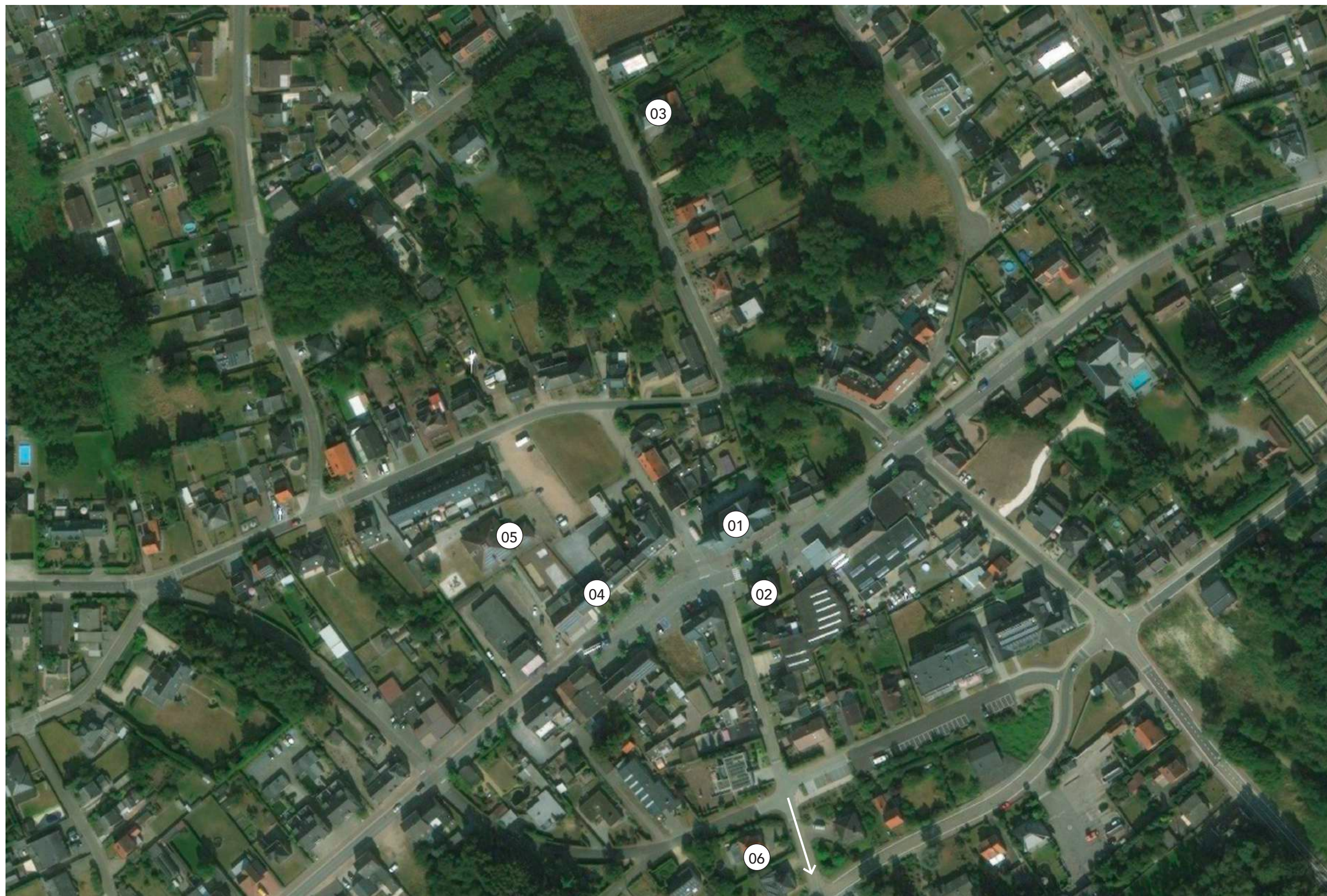

01

02

- 01 Oud panoramabeeld van Eindhout omstreeks 1930 met centraal de spitse kerktoeren. Links op de foto de gebouwen van de gemeentelijke jongensschool. Voor de kerk het toenmalige gemeentehuis en rechts, tussen de huizen in, de pastorie. bron: Eindhout.net
- 02 Uittreksel van het gewestplan. De site van de kerk is ingetekend als zone voor woongebied. bron: www.geoportaal.be

LUCHTFOTO PERCEEL KERK EN DIRECTE OMGEVING

Luchtfoto van het perceel van de kerk in huidige toestand in relatie tot de directe omgeving - bron: www.bingmaps.com

01 Sint-Lambertuskerk 02 Oud-Gemeentehuis Eindhout, nu horecazaak Kasteel Kaneel 03 Pastorie 04 Zaal Kloosterhof in eigendom van de kerkfabriek 05 BKO Kakelnest
06 Polyvalente (feest)zaal en kantine Dennenoord

- 01 Sint-Lambertuskerk
- 02 Oud-Gemeentehuis
- 03 Pastorie
- 04 Zaal Kloosterhof
- 05 BKO Kakelnest
- 06 Zaal 'Dennenoord'

INPLANTINGSPLAN
Schaal 1/1000

 Gemeente Laakdal

EIGENDOMSSTRUCTUUR
Schaal 1/1000

01

02

03

BEELDMATERIAAL PERCEEL KERK EN DIRECTE OMGEVING

01 Zicht op de Sint-Lambertuskerk vanuit Eindhoutdorp (café de Kroon). bron: mapio.net 02 Zicht op het inkomportaal vanop het dorpsplein. Uiterst links de parking aan de noordzijde van de kerk. Uiterst rechts het Oud-Gemeentehuis van Eindhout, vandaag in gebruik als 'Kasteel Kaneel'. bron: RE-ST 03 Oud-Gemeentehuis Eindhout, vandaag in gebruik als 'Kasteel Kaneel'. bron: Gazet van Antwerpen

01

03

02

04

BEELDMATERIAAL PERCEEL KERK EN DIRECTE OMGEVING

01 Zicht op de parking aan de noordzijde van de kerk. Links achteraan de trage doorsteek naar de achterliggende Berthoutstraat. bron: RE-ST 02 Zicht op de parking aan de noordzijde van de kerk. Centraal op de foto de Sint-Lambertusstraat die langsheen de voorgevel van de kerk passeert. Uiterst rechts frituur Picobello. bron: RE-ST 03 Zicht op de noordgevel van de kerk, meer bepaald het verhoogde koor en de naastgelegen berging/stookplaats. In het groenperk achter de kerk bevinden zich de twee nog bewaarde kruiszerken van het voormalige kerkhof. bron: RE-ST 04 Zicht de op de opstelruimte voor afvalcontainers. Links daarvan de parking, rechts daarvan de trage doorsteek naar de achterliggende Berthoutstraat. bron: RE-ST

01

02

BEELDMATERIAAL PERCEEL KERK EN DIRECTE OMGEVING

01 & 02 Bewaarde kruiszerken als laatste getuigen van het voormalige kerkhof, gelegen rondom de Sint-Lambertuskerk. bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhoven, maart-april 2019, pg. 63.

01

02

03

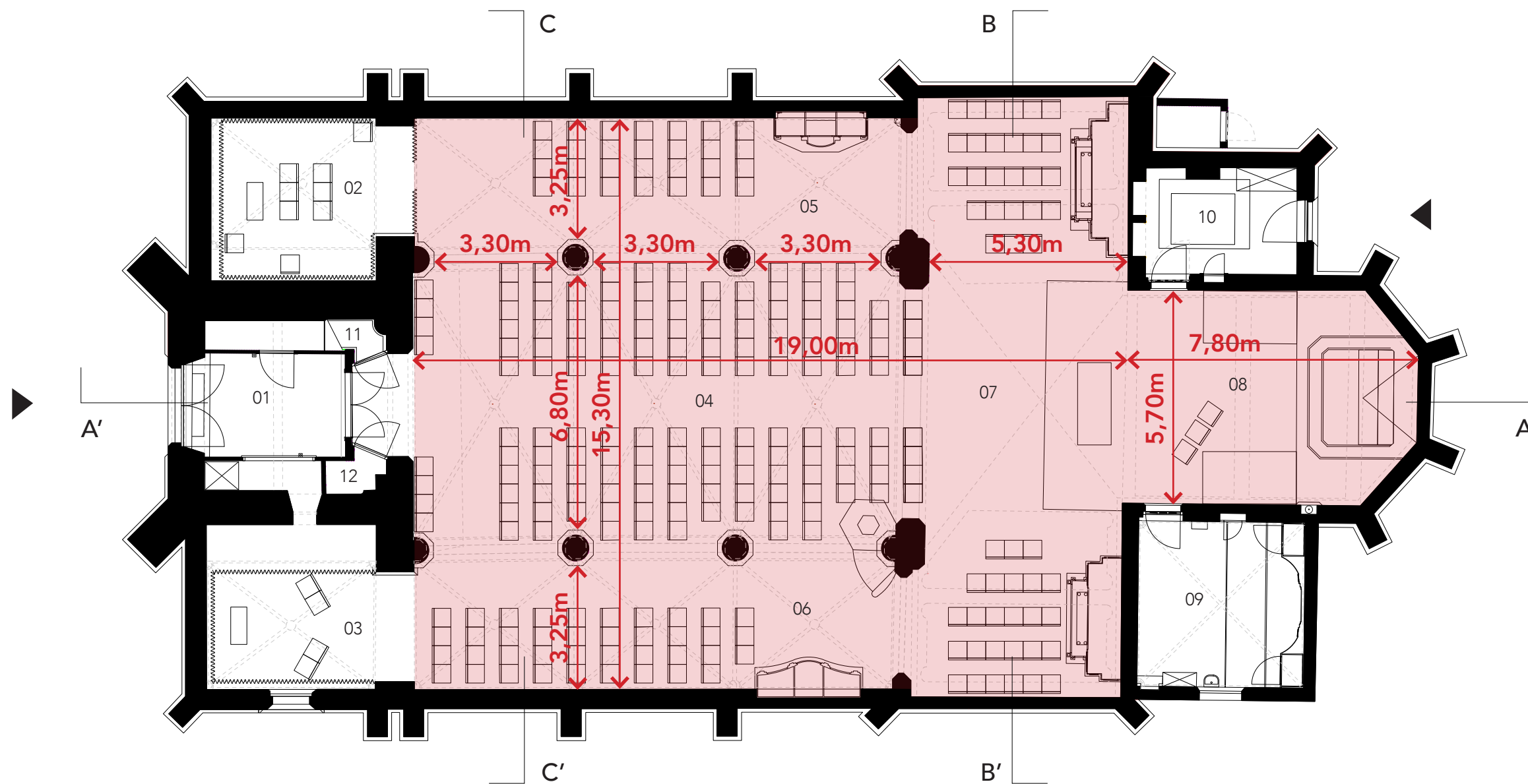
BEELDMATERIAAL PERCEEL KERK EN DIRECTE OMGEVING

01 Zicht op de zuidgevel van de kerk vanuit Eindhoutdorp. Langsheen de kerk loopt het voet- en fietspad met een parkeerstrook langs de straat. Links het dorpsplein. bron: RE-ST 02 Zicht op het voet- en fietspad en de parkeerstrook langsheen de kerk. bron: RE-ST 03 Zicht op de zuidgevel van de kerk. bron: RE-ST

CONTEXT

Sint-Lambertuskerk

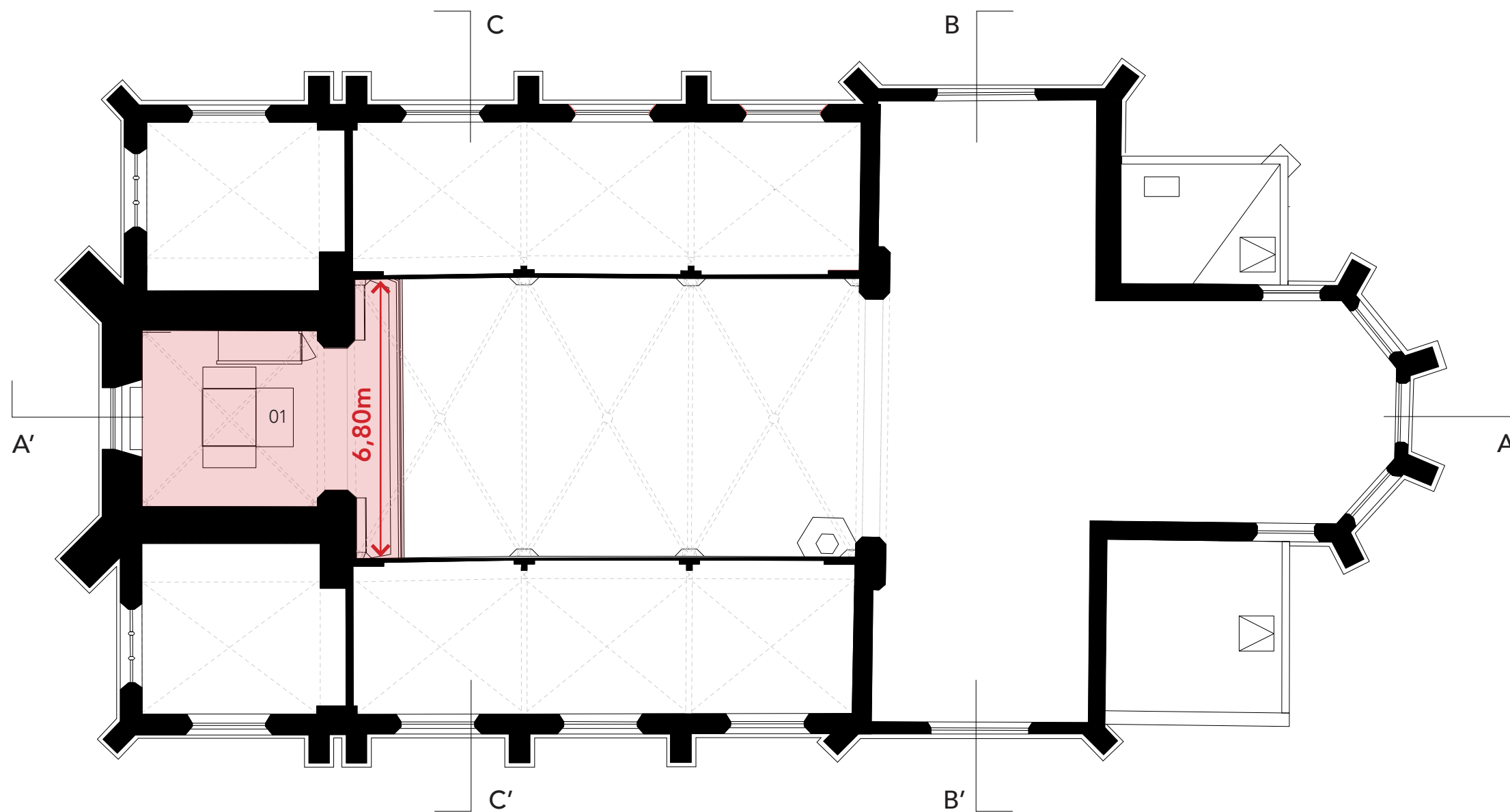
- 01 Inkomportaal
- 02 Rouwkapel/weekkapel
- 03 Doopkapel
- 04 Kerkship
- 05 Zijbeuk noord
- 06 Zijbeuk zuid
- 07 Transept
- 08 Verhoogd koor
- 09 Sacristie
- 10 Bergruimte/stookplaats
- 11 Trap naar oksaal
- 12 Poetsberging

OPP. KERKRUIMTE: 340m²

GRONDPLAN GELIJKVLOERS

0 1 2 5m

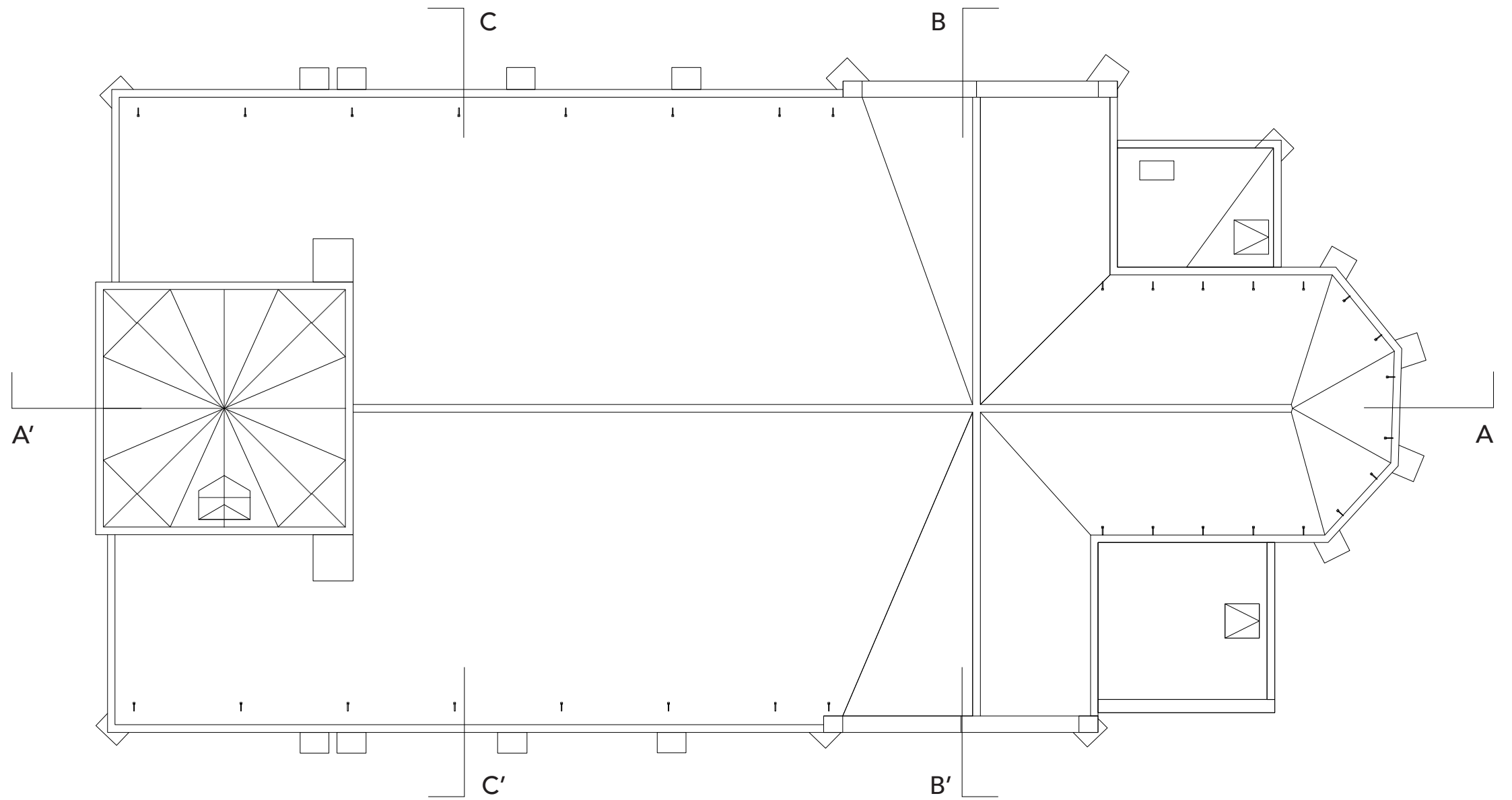

01 Oksaal

GRONDPLAN VERDIEPING +1

0 1 2 5m

DAKENPLAN

0 1 2 5m

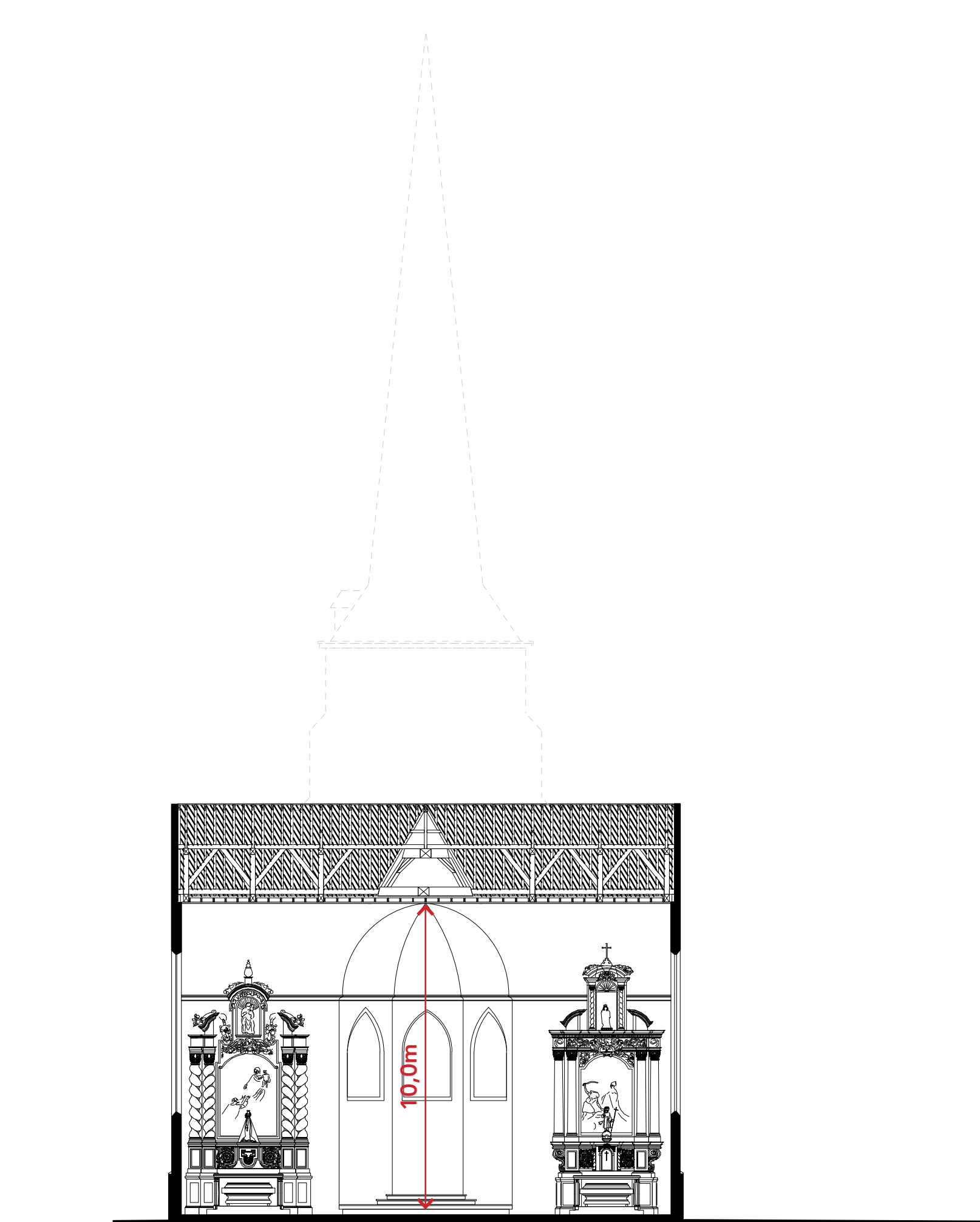
LANGSDOORSNEDE AA'

0 1 2 5m

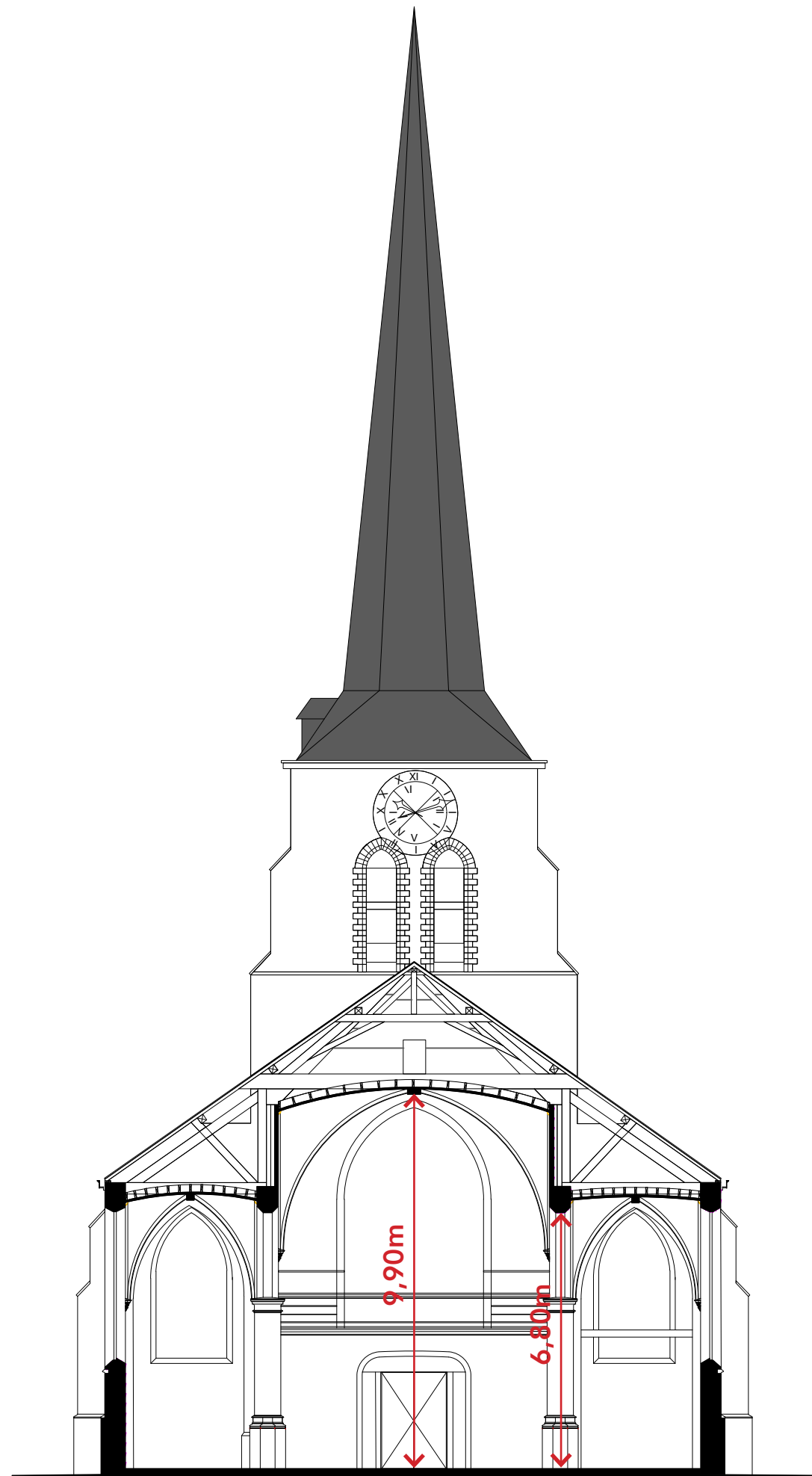

DWARSDOORSNEDE BB'

0 1 2 5m

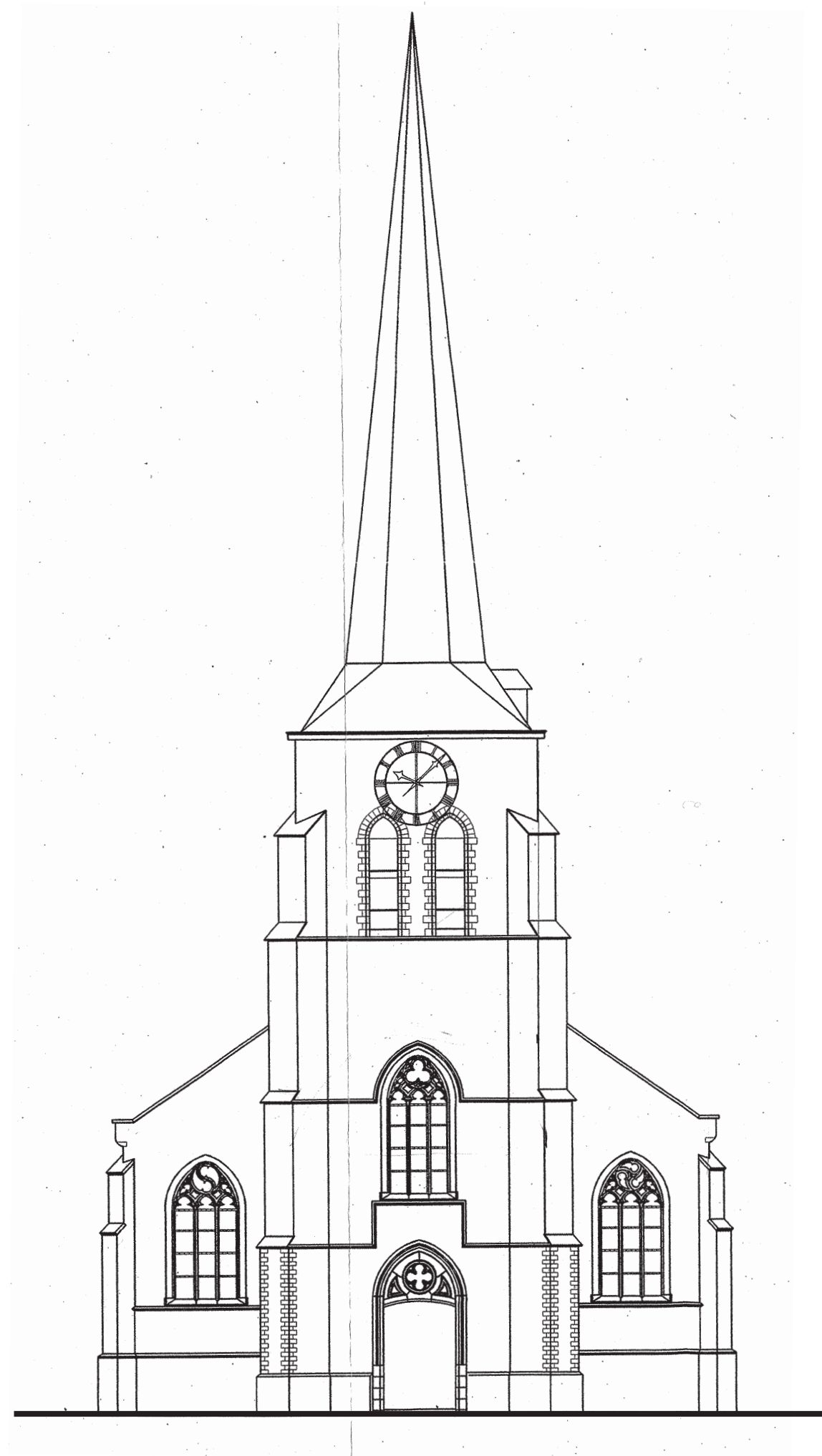

DWARSDOORSNEDE CC'

VOORGEVEL KERK
Oriëntatie West

0 1 2 5m

ZIJGEVEL KERK

Oriëntatie Noord

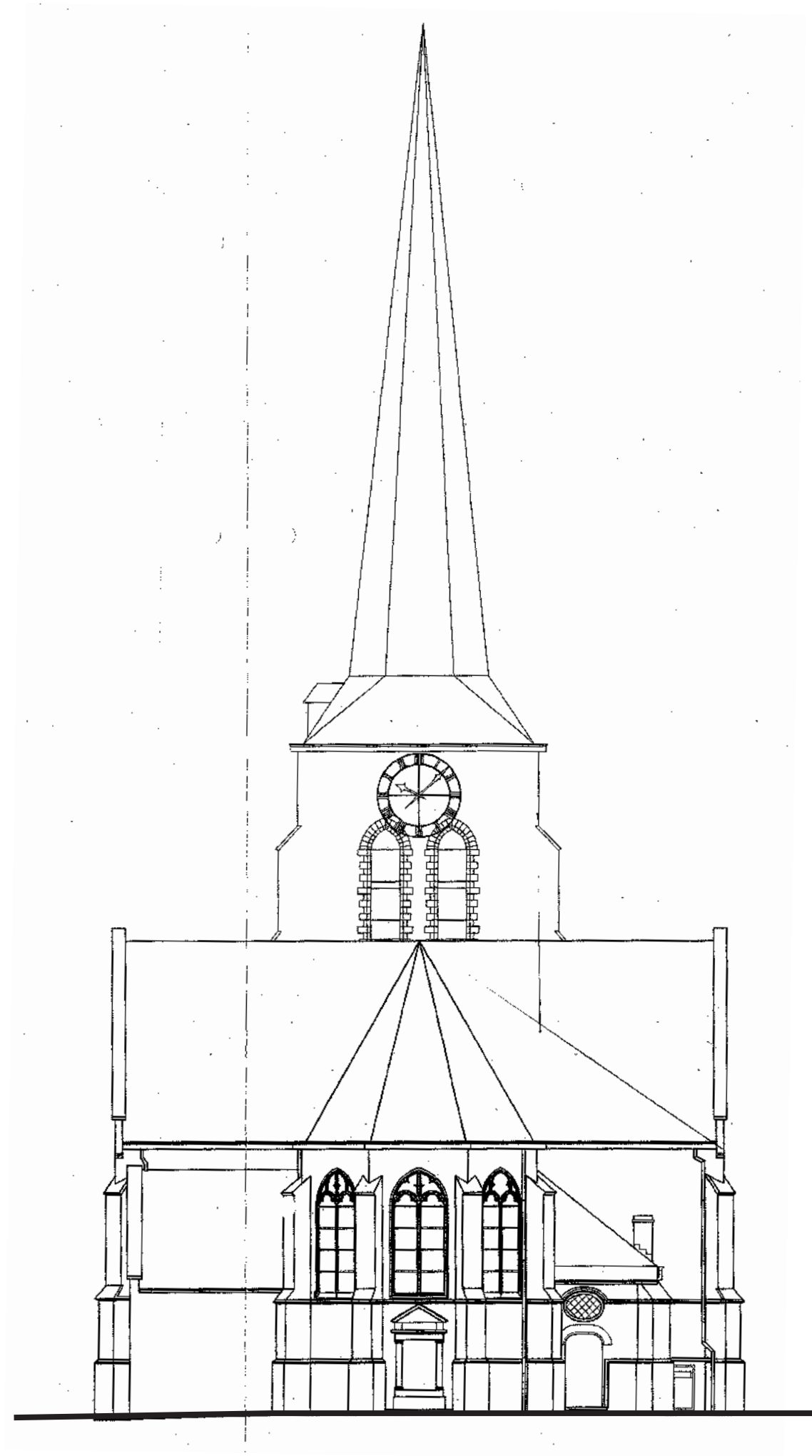
0 1 2 5m

ACHTERGEVEL KERK

Oriëntatie Oost

0 1 2 5m

ZIJGEVEL KERK

Oriëntatie Zuid

0 1 2 5m

01

02

03

HET INTERIEUR VAN DE KERK

01 Inkomportaal. Deur met groene afwerkingslaag en authentiek 19e eeuwse deurbeslag bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhoven, maart-april 2019, pg. 64. 02 & 03 Beelden genomen in het inkomportaal van de kerk. Rechts boven de oude paneeldeur met beslag. Rechts onder het bewaarde torenvenster met diefijzers. bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhoven, maart-april 2019, pg. 87

01

02

HET INTERIEUR VAN DE KERK

01 Het kerkship met zicht op het verhoogd koor. bron: RE-ST 02 Het kerkship met zicht op het westelijk inkomportaal en het oksaal met orgel op de verdieping. bron: RE-ST

01

02

HET INTERIEUR VAN DE KERK

01 Noordelijke zijbeuk met zicht op het zijaltaar. bron: RE-ST 02 Zuidelijke zijbeuk met zicht op het zijaltaar Heilige Lambertus. bron: RE-ST

01

02

HET INTERIEUR VAN DE KERK

01 Zicht op de rouwkapel. De zijkapel bevindt zich in het verlengde van zuidelijke zijbeuk. bron: RE-ST 02 Zicht op de weekkapel. De zijkapel bevindt zich in het verlengde van de noordelijke zijbeuk. bron: RE-ST

01

02

HET INTERIEUR VAN DE KERK

01 Zicht op het verhoogd koor. Centraal vooraan het dienaltaar, vervaardigd uit de voormalige communiebanken. bron: RE-ST 02 Het hoofdaltaar. bron: RE-ST

01

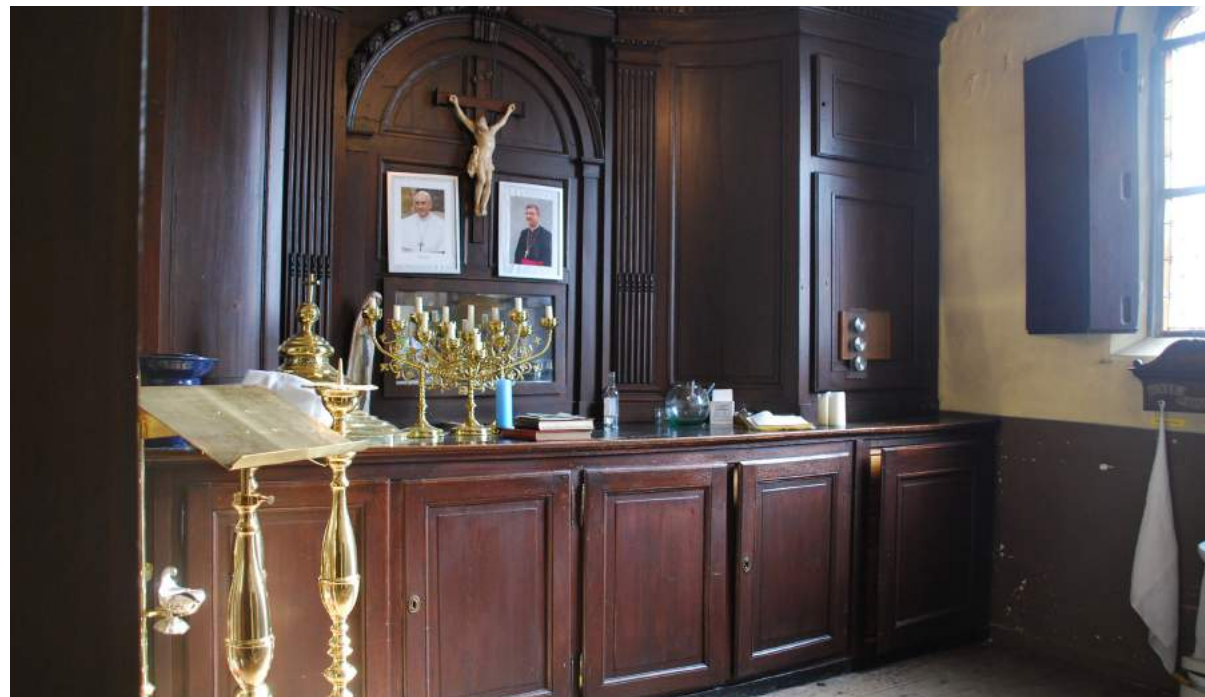
02

03

HET INTERIEUR VAN DE KERK

01 Preekstoel. bron: RE-ST 02 Biechtstoel in de noordelijke zijbeuk. bron: RE-ST 03 Biechtstoel in de zuidelijke zijbeuk. br

01

03

02

04

HET INTERIEUR VAN DE KERK

01 Massieve houten kast in de sacristie. bron: RE-ST 02 Sacristie met opslag van kandelaars, lezenaars e.a. bron: RE-ST 03 Sacristie met opslag van de verschillende priester gewaden. bron: RE-ST 04 Zicht op het verhoogde koor en dienaltaar vanuit de sacristie. bron: RE-ST

01

02

03

HET INTERIEUR VAN DE KERK

01 De poetsberging ter hoogte van het inkomportaal. De tegenoverliggende deur geeft toegang tot het oksaal. bron: RE-ST 02 Zicht op het inkomportaal met rechts de (kast)deur die toegang geeft tot de trap naar het oksaal. bron: RE-ST. 03 Beeld gemaakt op het oksaal. bron: RE-ST

WAARDESCAN

Sint-Lambertuskerk

De Sint-Lambertuskerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed op de Inventaris Bouwkundig Erfgoed en is **sinds 13.10.1986 beschermd als monument 'Parochiekerk Sint-Lambertus met meubilair'** omwille van het algemeen belang gevormd door de **historische waarde**. In het beschermingsdossier wordt de historische waarde van het pand als volgt gemotiveerd: *kerkgebouw in Kempisch baksteengotiek uit de 16de eeuw met uitbreiding in de 19de eeuw.*

De kerk is een uniek en plaatsgebonden gegeven. De herbestemming moet niet alleen de structuur en architecturale eigenheid van het gebouw en haar interieur respecteren, maar ook eerbied hebben voor de geest en de herinnering van de plaats. Door Jelsma beschrijft in haar boek 'Handboek voor sluiting en herbestemming van kerkgebouwen' dat "een geslaagde transformatie het voortbestaan van het gebouw veilig stelt, het belang benut, de schoonheid en de betekenis van het kerkgebouw eerbiedigt, nieuwe kansen voor de toekomst biedt en het functioneren van het gebouw voor de omgeving verbetert". Het gebouw mag niet 'onttoverd' worden en moet zijn functie als centrumplek voor de gemeenschap kunnen blijven vervullen. In het kader van het herbestemmingsonderzoek worden de belangrijkste waarden kort toegelicht, de volledige motivatie voor bescherming is terug te vinden in het beschermingsbesluit.

bron: Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Lambertus [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41109> (Geraadpleegd op 06-05-2020)

01 Parochiekerk Sint-Lambertus, opgetrokken in Kempische baksteengotiek, daterend uit de 16e eeuw met 19e eeuwse uitbreiding. bron: Inventaris Onroerend Erfgoed

01

(ARCHITECTUUR) HISTORISCHE WAARDE

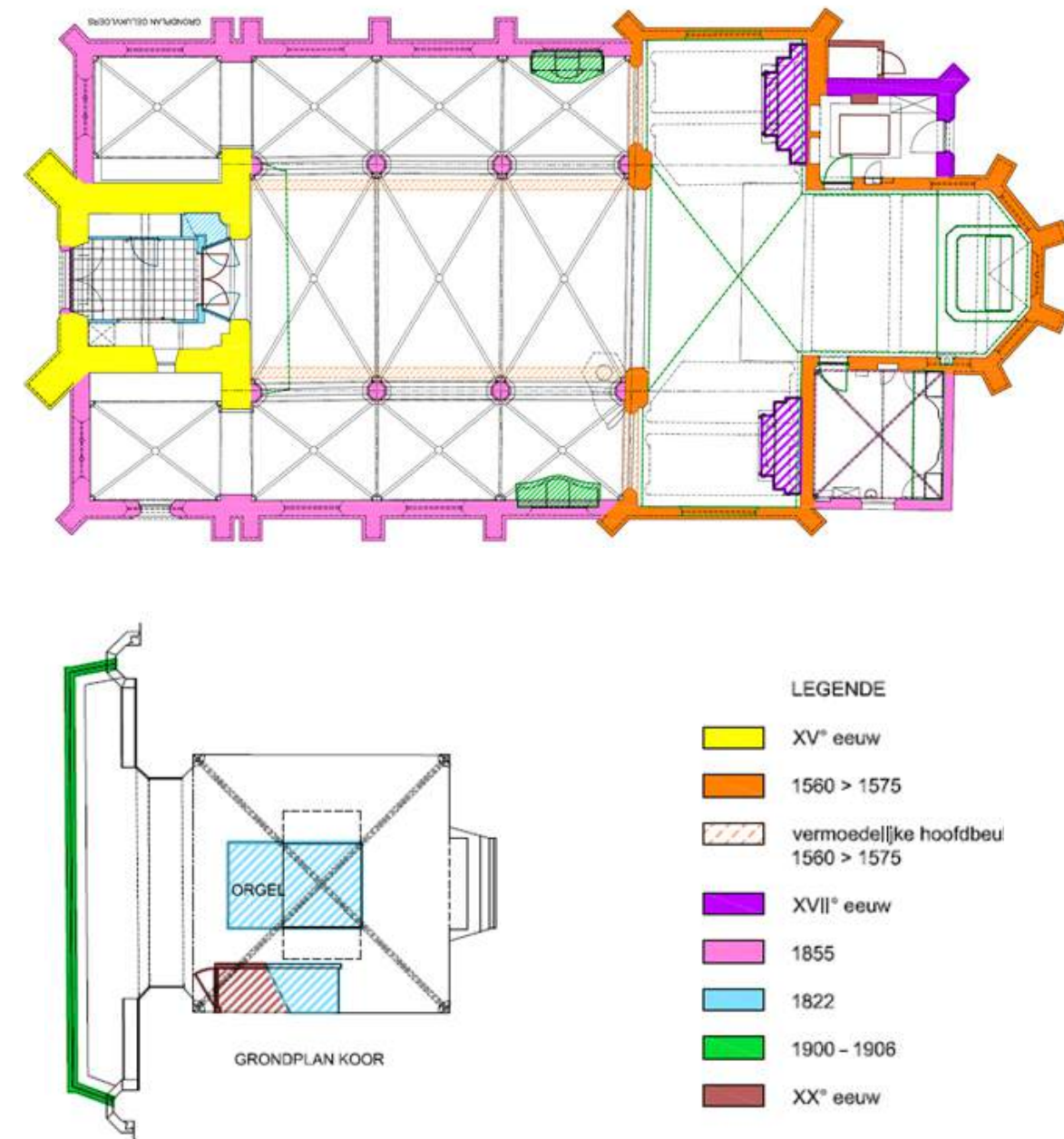
Exterieur

Op de plaats waar de Sint-Lambertuskerk zich bevindt, stond vermoedelijk sinds de dertiende eeuw reeds een 'quarta capella' die mogelijk door de toenmalige lokale gemeenschap werd opgericht en dus als 'vrije kerk' tot stand kwam. Op dezelfde plaats werd **in de loop van de vijftiende eeuw** een gotische kerk opgericht. Met zekerheid is geweten dat de huidige toren, het koor met absis en de dwarsbeuk uit deze periode stammen. Uiteraard bevatte de kerk toen ook een middenschip, al er heerst er onzekerheid over het al dan niet bestaan van zijbeuken. De originele dakconstructie werd eveneens bewaard en kan zestiende-eeuws gedateerd worden. Rond de kerk heeft er zich vermoedelijk al van **oudsher een kerkhof bevonden**: de begraafplaats aan de rechterkant van de kerk bleef tot aan de Tweede Wereldoorlog bewaard, dat aan de linkerkant verdween in 1997 voor de aanleg van parkeerplaatsen. Het kerkhof werd aanvankelijk ommuurd en nadien omheind met een ijzeren hekwerk. In de loop van de zeventiende en achttiende eeuw onderging de Sint-Lambertuskerk verschillende herstellingen en veranderingen zodat het gebouw doorheen de eeuwen verschillende stijlinvloeden heeft ondergaan.

Tegen het midden van de negentiende eeuw verkeerde de kerk in zeer slechte staat en was deze bovendien te klein, waardoor het kerkbestuur zich genoodzaakt voelde het complex te laten renoveren. Er werd meteen van de gelegenheid gebruik gemaakt om de kerk te vergroten en zo tegemoet te komen aan het toenemende aantal gelovigen nadat het gehucht van Geel aan Eindhout werd toegevoegd in 1823. **Architect Eugène Gife transformeerde de kerk tussen 1852 en 1855 tot een neogotische kerk.** Hij verbreedde de hoofdbeuk, construeerde of verlengde de zijbeuken en voorzag een sacristie aan het koor. Vermoedelijk was Gife ook verantwoordelijk voor het optrekken van de gevels van zowel zijbeuken als transept tot verhoogde gevels. Verder zorgde hij ervoor dat de vensters in grootte en stijl ingepast werden in het totaalconcept en koos daarbij voor maaswerk in een neogotische stijl. Ook de deuren en de galmgaten van de toren op het gelijkvloers werden in het ontwerp ingepast. Enkel de deur die leidt naar de stookruimte, kan nog origineel zeventiende-eeuws gedateerd worden. In latere periodes werden er nog herstellingen en veranderingen doorgevoerd. De toren werd gerestaureerd naar ontwerp van provinciaal bouwmeester Johan Van Gastel in 1861. Het gehele exterieur werd gerestaureerd in 1982-1983. Ook het dak werd vernieuwd met eternit-leien, die ondertussen terug door een natuurleien dak vervangen werden. De glas-in-loodramen werden recentelijk hersteld.

bron: integraal uit ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhout, maart-april 2019, pg. 107.

01 Chronologische bouwgeschiedenis Sint-Lambertuskerk. bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhout, maart-april 2019, pg.59.

Interieur

Onder **Eugène Gife (ca. 1855)** onderging de kerk ook **drastische veranderingen wat betreft het interieur**. De muren, zuilen, kapitelen en het plafond van het schip en zijbeuken werden volledig herwerkt. Het stucwerk boven viering, transept en koor is wel nog achttiende-eeuws. Op de gewelfribben werd fijn voegschilderwerk voorzien en ook de zuilen werden met schilderwerk gedecoreerd. Het thans nog aanwezige stucwerk in de midden- en zijbeuken en in de sacristie dateert uit deze periode. Doorheen de gehele kerk werd op de muren en de sokkels van de zuilen een in ijzerzandsteenmotief lambrisering voorzien, tevens vervaardigd uit pleister. Ook werden ondertussen in de absis van het koorgedeelte enkele sjabloonschilderingen teruggevonden die mogelijk dateren uit de zestiende eeuw, maar vermoedelijk eerder samen met het openwerken van de ramen in 1905 werden aangebracht. Dit zal nog bevestigd moeten worden door de resultaten van het stratigrafisch kleuronderzoek. Wat betreft **de vloeren, kan gesteld worden dat deze allemaal als erfgoedelementen** beschouwd kunnen worden gaande van zeventiende-eeuwse paveerstenen tot negentiende-eeuwse (mogelijk zelfs ouder) kerkdallen in natuursteen en vroeg-twintigste-eeuwse keramische tegels naast het hoogaltaar.

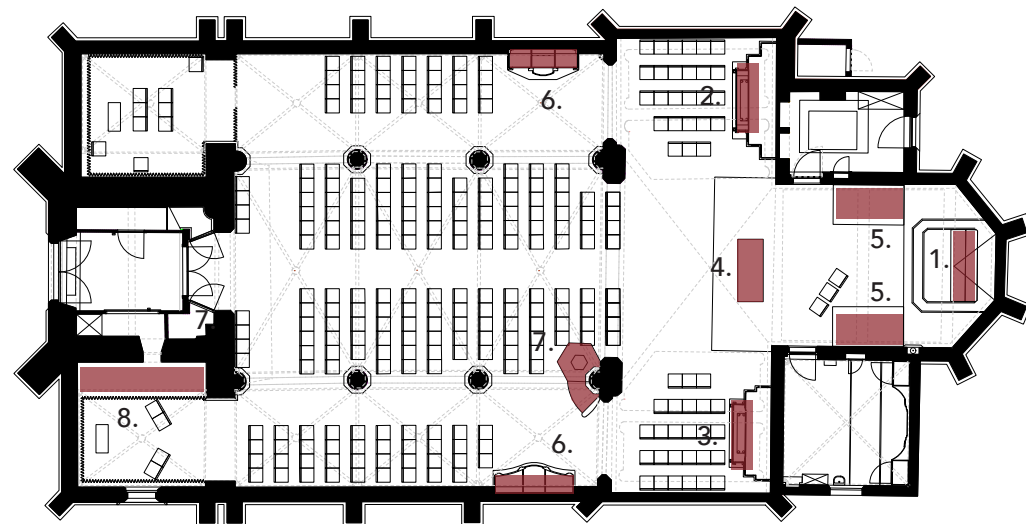
Het kerkmeubilair is net zoals het kerkgebouw zelf sterk historisch gelaagd en afkomstig uit verschillende periodes. Zo zijn de twee zeventiende-eeuwse portiekaltaren in de zijbeuken nog steeds aanwezig. De thans nog aanwezige biechtstoelen dateren uit de zeventiende en achttiende eeuw. Het orgel blijkt een assemblage te zijn van achttiende-eeuwse onderdelen die door Jan Vermeulen in 1821 tot één geheel werden gemonteerd en vervolgens in de loop van de negentiende en twintigste eeuw door verschillende orgelbouwers onder handen werd genomen. Het huidige neogotische hoofdaltaar werd ontworpen door architect P. Langerock en in de kerk geplaatst in 1907. Voor het nieuwe altaar werden de ramen van het koor weer opengemaakt en werd het barokke altaar en de hele kooraankleding verwijderd en vervangen door neogotische schilderijen. Het huidige koorgestoelte en het dienstaltaar dateren uit het begin van de twintigste eeuw, evenals al het andere nog aanwezige kerkmeubilair zoals o.m. de kerkstoelen.

bron: integraal uit ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhoven, maart-april 2019, pg. 108-109.

ARTISTIEKE WAARDE

De aanwezige erfgoedelementen zijn terug te brengen tot verschillende periodes binnen de bouwgeschiedenis van de kerk en bepalen mee de bijzondere (architectuur)historische erfgoedwaarde van het gebouw. De architecturale beleving van het pand wordt grotendeels bepaald door de verschillende ornamenten. Op bijgevoegd plan worden, met focus op het interieur in context van onderhavige haalbaarheidsstudie, de verschillende erfgoedobjecten en cultuurgoederen aangeduid. Alle architecturale onderdelen en 'nagelvaste' interieurelementen worden als onroerend door aard beschouwd.

VAST MEUBILAIR - beschermd

1. Hoofdaltaar
2. Zijaltaar Onze-Lieve-Vrouw
3. Zijaltaar Sint-Lambertus
4. Dienstaltaar
5. Kerkmeesterbank
6. Biechtstoelen
7. Preekstoel
8. Wandkast
9. Orgel (oksaal)

LOS MEUBILAIR EN ICONOGRAFIE

1. Doopvont
2. Beeld Heilig Hart van Jezus
3. Beeld Heilig Hart van Maria
4. Beeld Kindsheid Jezus
5. Beeld Heilige Sebastiaan
6. Beeld Heilige Rochus
7. Beeld Heilige Lambertus
8. Beeld Heilige Barbara
9. Beeld Heilige Amandus
10. Beeld Heilige Antonius van Padua
11. Beeld Heilige Brigitta
12. Beeld Heilige Franciscus Xavierius
13. Beeld Heilige Joannes Evangelist
14. Beeld Heilige Jozef
15. Beeld Heilige Maria
16. Schilderij Onze-Lieve-Vrouw
17. Schilderij Marteldood van de Heilig Lambertus
18. Kruiswegstaties

Hoofdaltaar

1. Eiken retabelaltaar met gepolychromeerde heiligenbeeldjes in terracotta. Het altaar bevindt zich op een altaarmensa van 3 treden in blauwe hardsteen. Het altaarblok is uitgevoerd in witte steen (Tercie), de zuilen zijn beschilderd met een marmerimitatie. Het tabernakel is gemaakt van eikenhout en voorzien van gepolychromeerde heiligenbeeldjes in terracotta. De tabernakeldeuren zijn verguld. Het hoofdaltaar werd omstreeks 1907 in de kerk geplaatst en werd gebouwd naar ontwerp van architect Langerock.

Zijaltaar Onze-Lieve-Vrouw

2. Barok portiekaltaar toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, uitgevoerd in hout en afgewerkt met een imitatie marmerschildering. Het altaarschilderij verbeeldt 'de aanbidding van Maria met kind schenkt de rozenkrans aan Sint-Dominicus'. Het werd omstreeks 1841 geschilderd naar de hand van L.I. Vouillin met olieverf op doek. Het gepolychromeerde altaarbeeld bovenaan in de nis is de 'Onze-Lieve-Vrouw met kind Jezus' vervaardigd tussen 1451-1500. Het altaarbeeld op de sokkel boven de kaarsenbank werd vervaardigd uit gepolychromeerd hout en vervaardigd tussen 1901-1950.

Zijaltaar Sint-Lambertus

3. Barok portiekaltaar toegewijd aan Sint-Lambertus, uitgevoerd in gepolychromeerd hout. Het altaar heeft een gelijkaardige vormgeving als het Onze-Lieve-Vrouw altaar, met uitzondering van de getorste zuilen. Het altaarschilderij verbeeldt de marteldood van Sint-Lambertus. Het werd in de 17e eeuw door een onbekende meester geschilderd met olie op doek. Het eiken beeld bovenaan in de nis betreft Sint-Sebastiaan, vervaardigd in de 1e helft van de 16e eeuw. Het altaarbeeld op de sokkel boven de kaarsenbank betreft 'Kindje Jezus van Praag'. Het beeldje staat op een wereldbol en houdt een kruis in de hand.

Dienstaltaar

4. Het dienstaltaar bevindt zich centraal op het verhoogde koor en is opgebouwd uit gerecupereerde delen van de vroegere communiebank. Deze laatste dateert uit 1906 en werd vervaardigd naar de hand van P. Roemaet. De panelen zijn opgebouwd uit opengewerkte eiken traceringen met centraal een houtsnijwerk medaillon met voorstelling van de kelk met heilige hostie.

bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhoven, maart-april 2019 alsook eindhoven.net

Kerkmeesterbank

5. Eikenhouten kerkmeesterbank in neo-gotische uitvoering, midden 19e eeuw. De structuur werd afgewerkt met een fluwelen stoffering. De banken lijken recent vernieuwd.

Biechtstoelen

6. De biechtstoelen werd vermoedelijk gebouwd in de 18e eeuw en werden vervaardigd met gerecupereerde delen van de biechtstoelen uit de 17e eeuw. De uitvoerder bleef onbekend. Momenteel staan de biechtstoelen opgesteld in de laatste travee van de beide zijbeuken, aan het begin van het transept.

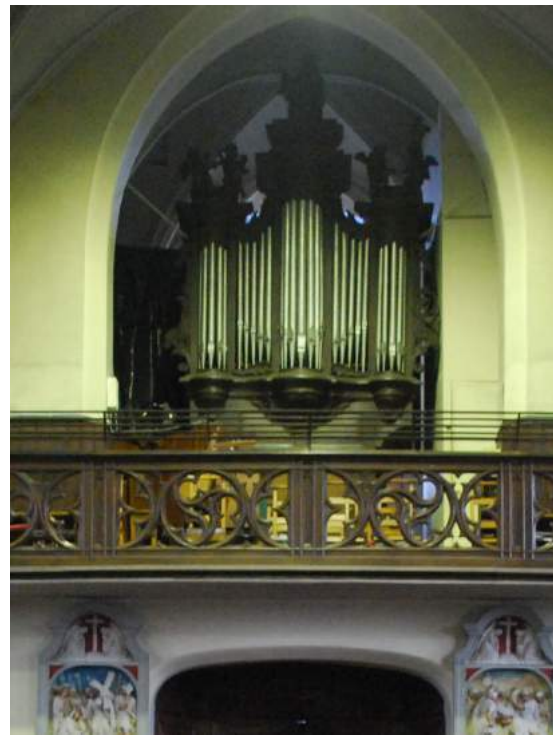
Preekstoel

7. De eikenhouten preekstoel is terug te brengen tot de 17e eeuw. Het geheel staat opgesteld op de kruising van het schip met het zuidelijke transept. Het preekgestoelte wordt gekenmerkt door de hexagonale vormgeving, ook gebruikt voor het klankbord. De voet is fraai geornamenteerd.

Wandkast zuidelijke zijbeuk

8. Wandkast opgesteld achteraan in de zuidelijke zijbeuk. Het hout werd aan de buitenzijde beschilderd met houtimitatie.

Orgel

Het kerkorgel werd gebouwd door Jan Vermeulen uit Weert en in 1822 overgebracht naar Eindhout. Het KIK dateert het orgel tussen 1741 en 1760 en acht de toenmalige vervaardiger van het instrument 'onbekend'. Volgens het artikel van T.J. GERITS zou het orgel gebouwd zijn door Jan Vermeulen, maar Dhr. Roose sluit het niet uit dat Vermeulen delen van een ouder orgel hergebruikte.

Doopvont

Laat-gotisch hardstenen doopvont uit de 16e eeuw. Het koperen deksel dateert uit de 18e eeuw. Het doopvont wordt niet beschouwd als cultuurgood.

Versillende beelden in de kerk

bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhout, maart-april 2019 alsook eindhout.net

Schilderij Onze-Lieve-Vrouw schenkt de rozenkrans aan de Heilig Dominicus

Schilderij Marteldood van de Heilig Lambertus

Kruiswegstaties

bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhout, maart-april 2019 alsook eindhout.net

TOEKOMSTWAARDE

Het grondplan van de kerk leest als een heldere open ruimte met enkele aanpalende nevenruimtes ter hoogte van de toren en langs weerszijden van het koor. Gezien de huidige configuratie van het kerkgebouw zijn de mogelijkheden om deelruimtes af te splitsen eerder beperkt. Al leent de driebeukige kruiskerk zich wel tot gebruik door een veelheid aan nevenactiviteiten, eventueel door het inbrengen van een zachte of zelfs harde scheiding tussen schip en koor, alsook ter hoogte van de kapellen langsheen de toren, of door het voorzien van een logistieke uitbreiding aan de kerk.

Als gevolg van de relatief hoge aanzet van de glas-in-loodramen, is er vandaag geen visuele connectie met de aanpalende buitenruimte. De interne niveauverschillen zijn beperkt, met uitzondering van het verhoogd koor, sacristie en technische berging, bevinden alle ruimtes in de kerk zich op hetzelfde niveau. Bovendien ligt de kerk quasi op hetzelfde niveau als de buitenruimte. Het niveauverschil wordt bepaald door de natuurstenen deurdorpel, hetwelk vandaag door middel van een kleine helling overbrugbaar is voor mindervaliden.

01

02

- 01 Beeld richting het kerkship en kerkkoor vanuit het inkomportaal. bron: RE-ST
02 Beeld richting het kerkship en het oksaal vanaf het priesterkoor. bron: RE-ST

GEBRUIKSSCAN

Sint-Lambertuskerk

De Sint-Lambertuskerk wordt nog gebruikt voor de eredienst. Er wordt een wekelijkse viering georganiseerd op **zondagochtend**. Deze vieringen worden bijgewoond door een **40 à 50 personen**. Elke vijfde zondag van de maand wordt er een gemeenschappelijke zondagsviering georganiseerd in Veerle. Daarnaast worden er **wekelijks 3 weekdiensten** georganiseerd. Deze gaan door in de weekkapel. De kerk heeft een **maximumcapaciteit van ca. 290 stoelen**. Verder worden ook occasionele vieringen georganiseerd waaronder: Kerstviering, vieringen ter ere van Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart, Allerheiligenvieringen, huwelijken (3 per jaar), begrafenissen (8 per jaar) en doopvieringen (21 per jaar). In geval van gezins- en communievieringen zit de kerk vol.

Naast de reguliere diensten wordt de kerk gebruikt voor ander parochiaal gebruik zoals: catechetische momenten, schoolvieringen en koorrepetities. Daarnaast worden er 2 à 3-jarlijks orgelconcerten en concerten ter ere van het naamsfeest Sint-Lambertus georganiseerd. De harmonie hanteert dan een opstelling achteraan de kerk. Verder wordt er om de 4 jaar een 11 novemberviering met concert georganiseerd.

De kerk is dagelijks geopend tussen 9u00 en 18u00, met uitzondering van de wintermaanden waar een vervroegde sluitingstijd van 17u00 gehanteerd wordt.

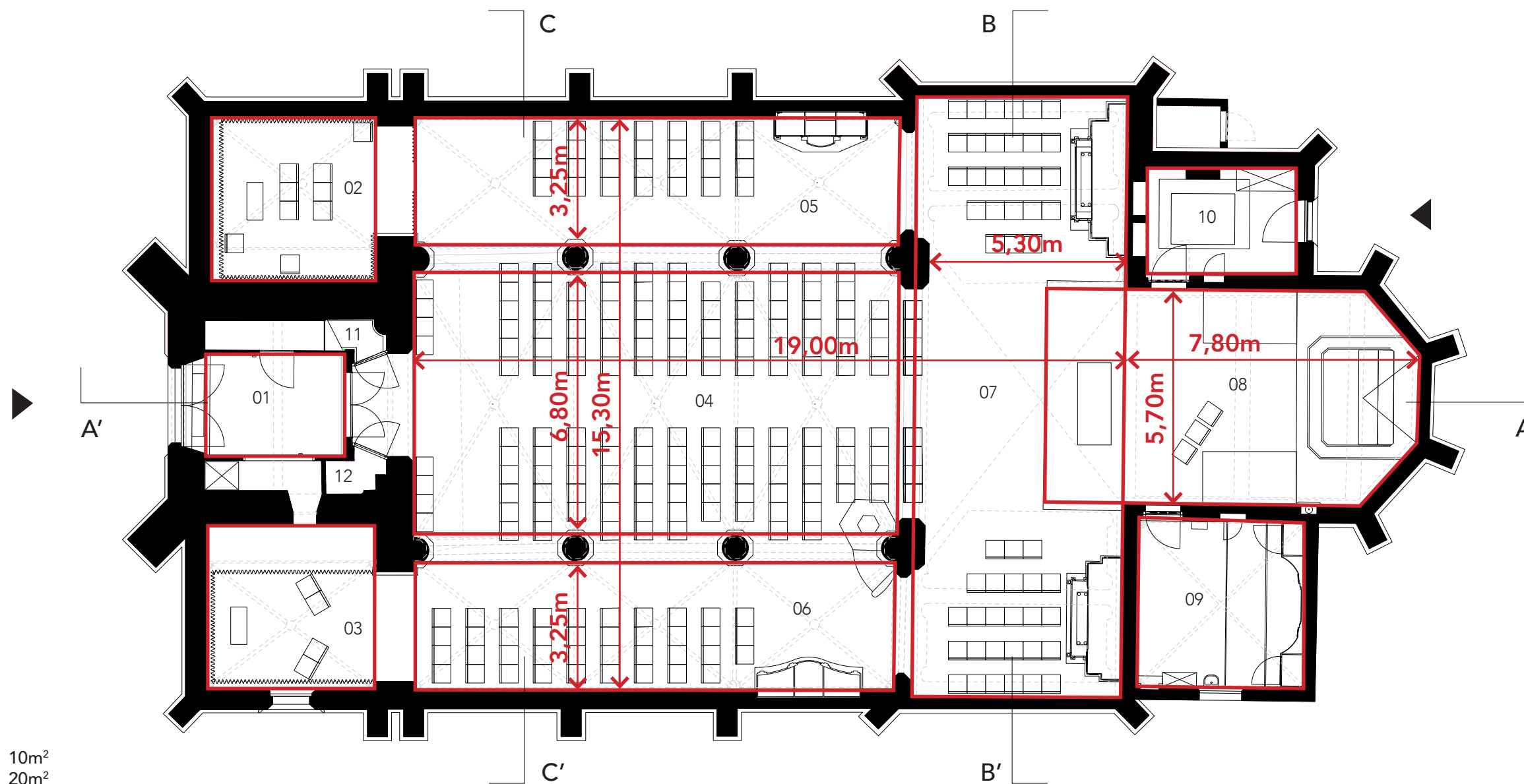

01

02

DEEL 2. UITGANGSPUNTEN BIJ HET SCENARIO-ONDERZOEK

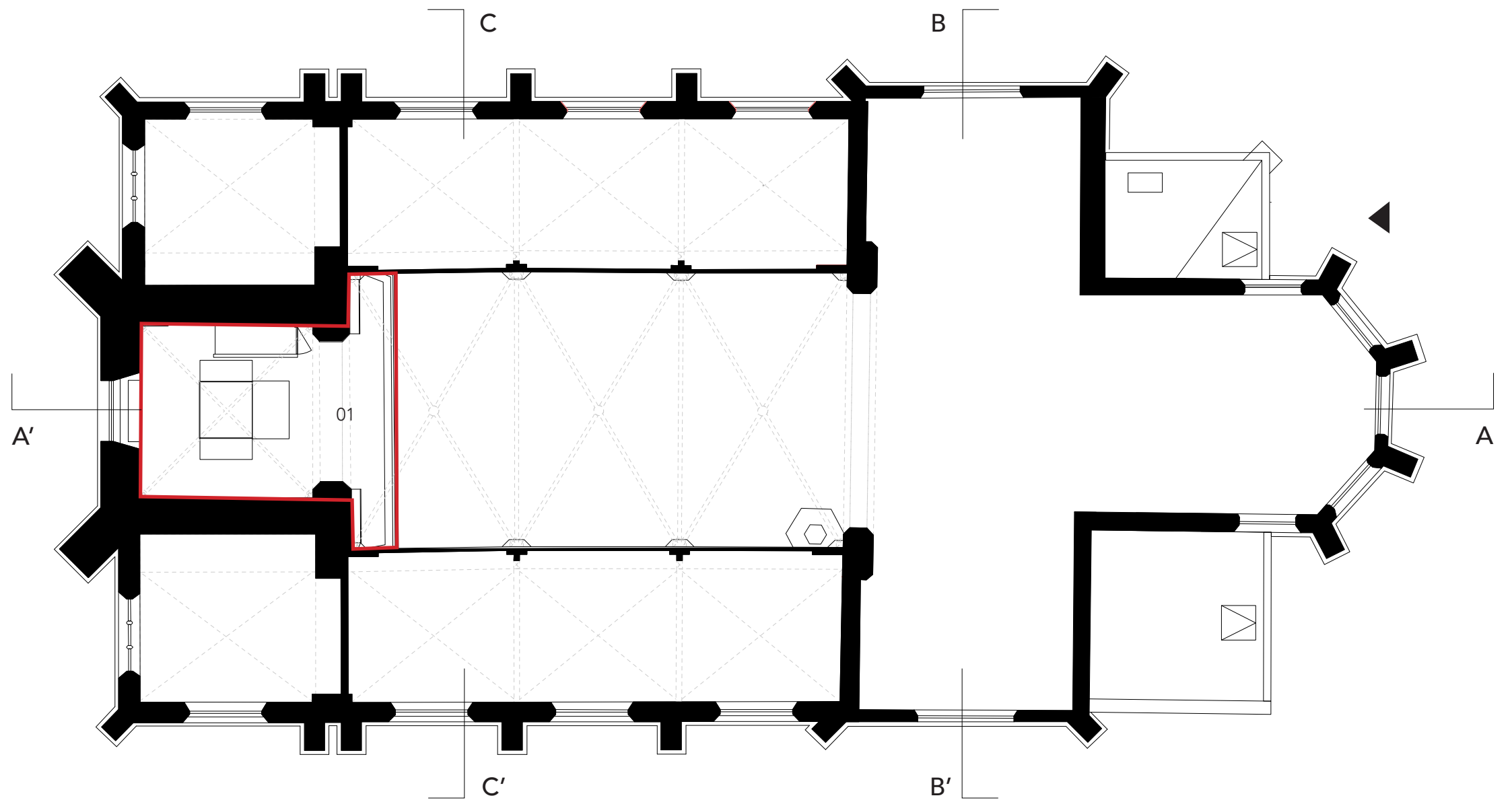
01	Inkomportaal	10m ²
02	Rouwkapel/weekkapel	20m ²
03	Doopkapel	20m ²
04	Kerkschip	95m ²
05	Zijbeuk noord	45m ²
06	Zijbeuk zuid	45m ²
07	Transept	90m ²
08	Verhoogd koor	55m ²
09	Sacristie	20m ²
10	Bergruimte/stookplaats	12m ²
11	Trap naar oksaal	
12	Poetsberging	

450m²

GRONDPLAN GELIJKVLOERS

0 1 2 5m

01 Oksaal 35m²

GRONDPLAN VERDIEPING +1

0 1 2 5m

PROJECTDEFINITIE

programma van eisen

EREDIENST

- wekelijkse eredienst:
- eucharistieviering elke zondagochtend - 40 à 50 pers.;
 - 3x/week dienst in weekkapel;
 - gezins- en communieviergen = volle kerk

- occasionele diensten:
- Kerstviering (1x/jaar);
 - viering OLV Hemelvaart (1x/jaar);
 - Allerheiligenviering (1x/jaar);
 - huwelijken (3x/jaar);
 - begrafenissen (8x/jaar);
 - doopvieringen (21x/jaar);

- parochiaal gebruik:
- catechetische activiteiten;
 - koorrepetities;
 - orgelconcerten;
 - concert naamviering Sint-Lambertus.

capaciteit kerk: 290 stoelen

- faciliteiten:
- vallen terug op het nabijgelegen Kloosterhof voor aanbieden van een drankje en het gebruik van de toiletten.

(BEPERKTE) EREDIENST MET NEVENBESTEMMING

- wekelijkse eredienst:
- eucharistieviering elke zondagochtend - 40 à 50 pers.;
 - 3x/week dienst in weekkapel;
 - gezins- en communieviergen = volle kerk

- occasionele diensten:
- Kerstviering (1x/jaar);
 - viering OLV Hemelvaart (1x/jaar);
 - Allerheiligenviering (1x/jaar);
 - huwelijken (3x/jaar);
 - begrafenissen (8x/jaar);
 - doopvieringen (21x/jaar);

- nevenactiviteiten:
- (orgel)concerten;
 - koorrepetities;
 - repetitielokaal fanfare
 - leslokaal muziekacademie: orgel of piano (mits vaste opstelling);
 - tentoonstellingen;
 - studieruimte;
 - voordrachten

- faciliteiten:
- voldoende sanitair;
 - verwarming vernieuwen;
 - voldoende bergruimte;
 - (mobiel) podium;
 - elektrische voorzieningen ifv concerten.
 - eventueel tap/toog en/of kleine kitchenette.

FANFARE/HARMONIE

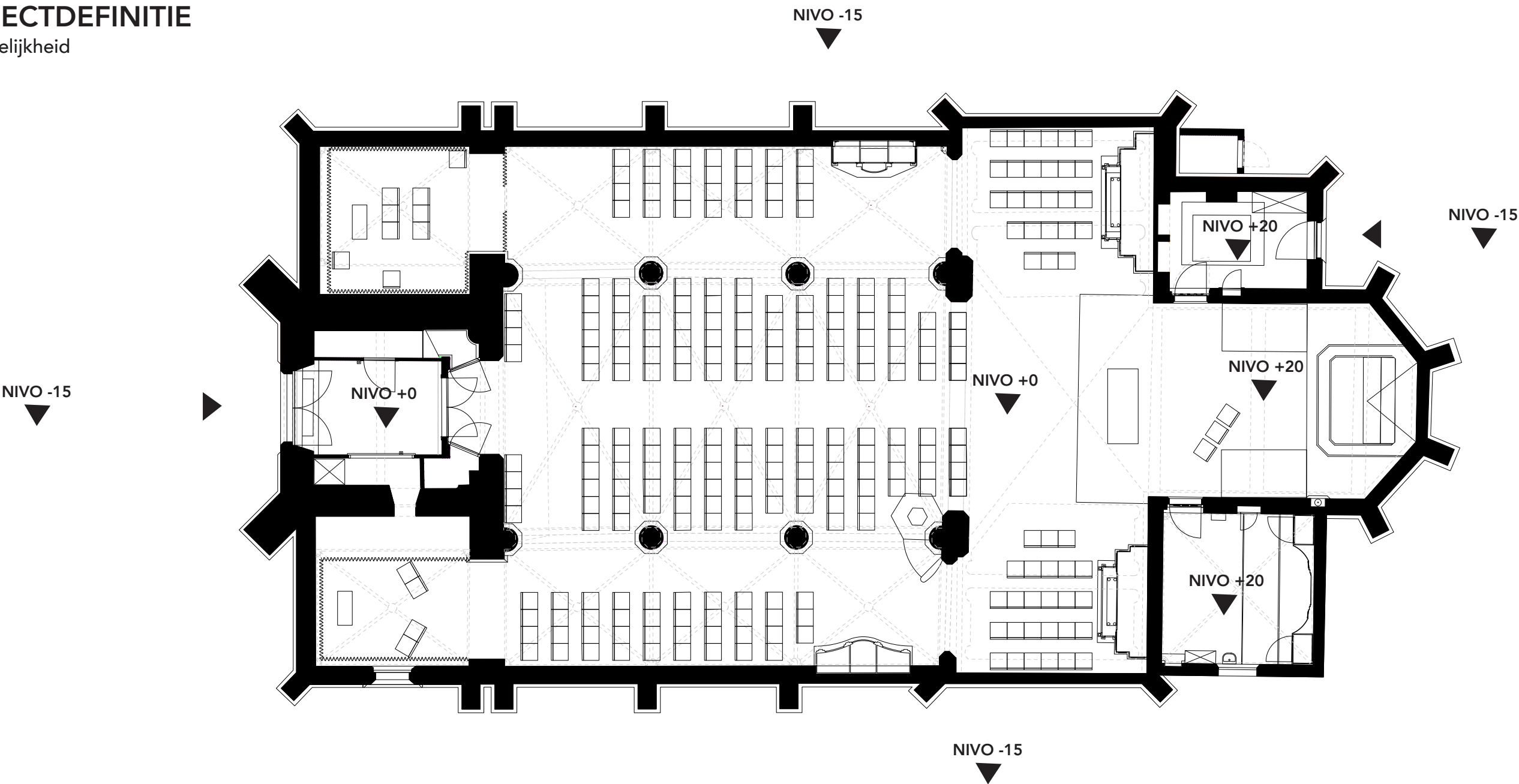
- repetitielokaal nodig;
- fanfare van ca. 60 pers. - repetities met 40 à 50 pers.;
- 2x per week repetities op dinsdag en donderdag;

- faciliteiten:
- berging ca. 30m²;
 - voldoende sanitair (2 à 3 toiletten);
 - tafels en stoelen;
 - toog of drankenvoorziening;
 - minimale keuken;

BUURT

- buurtwinkel of boerenmarkt;
- overdekte speelruimte;
- ...

PROJECTDEFINITIE
toegankelijkheid

GRONDPLAN GELIJKVLOERS
Aanduiding vloerpassen kerk

0 1 2 5m

01

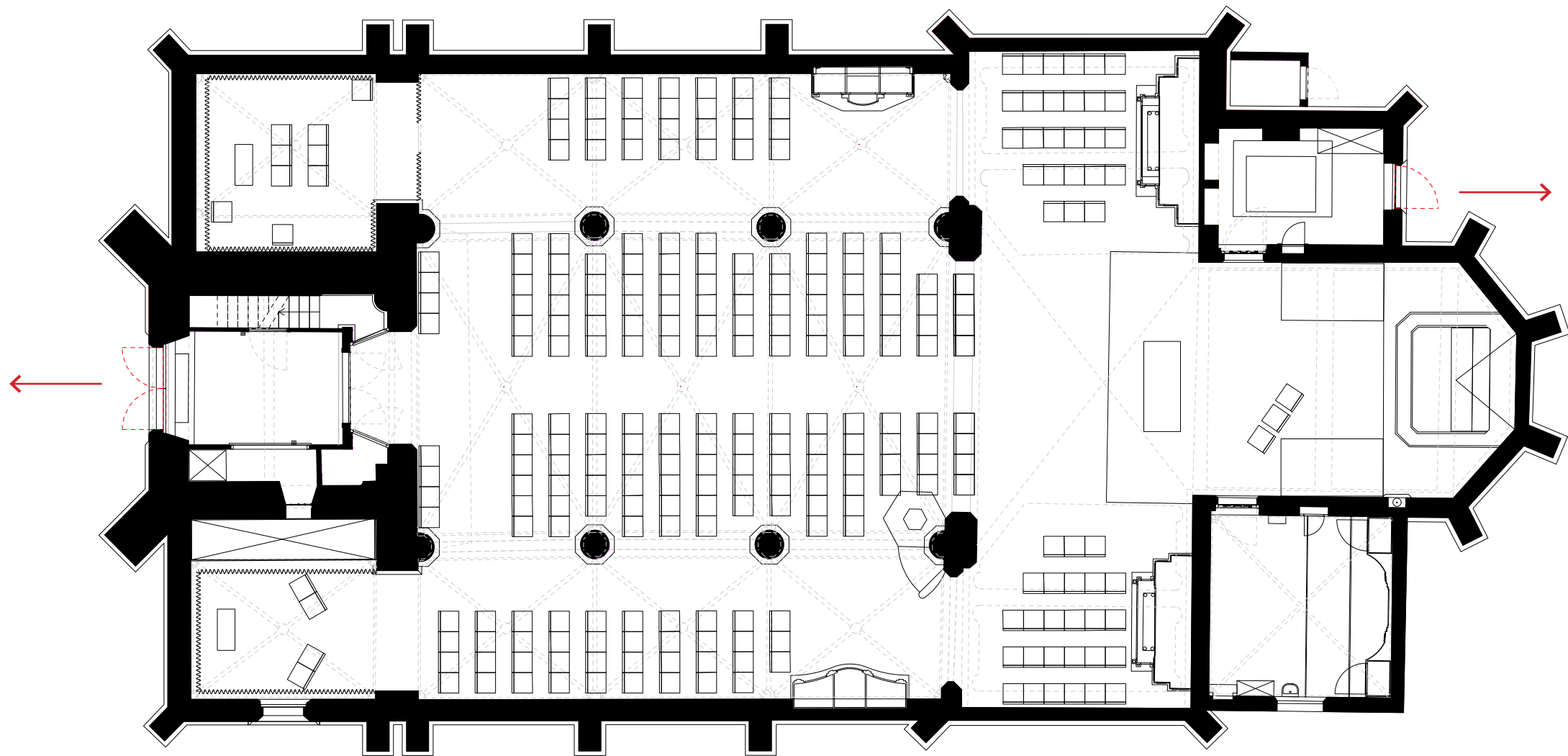

02

TOEGANG TOT DE KERK

01 Inkomportaal. Hoofdtoegang tot de kerk in 1 trede. Vandaag wordt het hoogteverschil opgevangen mbv een hellend vlak. bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhoven, maart-april 2019, pg. 64. 02 Deur naar de doopkapel in de zuidelijke zijgevel van de kerk. bron: ARAT architecten, 376D Beheersplan Sint-Lambertuskerk Eindhoven, maart-april 2019, pg. 70.

PROJECTDEFINITIE
brandveiligheid

GRONDPLAN GELIJKVLOERS
Aanduiding evacuatie kerk

0 1 2 5m

PROJECTDEFINITIE

technieken

De restauratie van de kerk is lopende sinds 2010 en werd opgevat in 3 fasen:

FASE 1: restauratie exterieur en restauratiedossier dak. Deze laatste werd reeds uitgevoerd.

FASE 2: restauratie interieur en technische installatie;

FASE 3: van het orgel;

De huidige kerk wordt verwarmd met warme lucht. De verdeling van warme lucht gebeurt vanuit het technisch lokaal op het gelijkvloers, bereikbaar vanuit het priesterkoor of via de autonome toegang van buitenaf. Het muurrooster voor luchtverwarming bevindt zich in de scheidingswand met het koor. Daarnaast is er een vloerrooster voorzien in de noordelijke zone van het transept.

De huidige installatie is aan vervanging toe. Bij de opmaak van het restauratiedossier voor het interieur wordt bekeken welk nieuw verwarmingssysteem in aanmerking kan komen op maat van het toekomstperspectief voor het kerkgebouw. In het haalbaarheidsonderzoek worden alvast verschillende opties m.b.t verwarming, alsook de opstelling van de nieuwe technische installatie, meegenomen: stookinstallatie in de huidige technische ruimte, opstelling in een ander lokaal binnen de kerk of opstelling onder het dak. Deze opties en hun consequenties zullen bij de hiernavolgende scenario's kort besproken worden.

In de kerk is vandaag geen toilet aanwezig. In functie van toekomstig gebruik is het wenselijk de sanitairen te voorzien in functie van een wisselende capaciteit van het herbestemde kerkgebouw. Ook de elektrische installatie zal beoordeeld worden naar performantie met oog op het nevengebruik. Deze is vandaag ondergebracht in de sacristie.

01

02

- 01 Integratie luchtverwarmingsrooster in de muur tussen technische bering en kerkkoor bron: RE-ST
- 02 Integratie luchtverwarmingsrooster in de huidige tegelvloer ter hoogte van het transept. bron: RE-ST